แผนพัฒนาการเกษตรตำบลเลิงใต้
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

จัดทำโดย

นางนิตยา สมมุติรัมย์
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามนี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลเลิงใต้ดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นางนิตยา สมมุติรัมย์
เลขานุการศูนย์บริการฯ ตำบลเลิงใต้
สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
พฤษภาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

คำนำ
สารบัญ
สารบัญตาราง
สารบัญรูป
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป ๑
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง ๑
๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ๑
๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ ๑
๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง ๓
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic) ๓
๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ๓
๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน ๓
๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน ๔
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ ๘
๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ ๘
๑.๓.๒ ฤดูกาล ๘
๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน ๙
๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ๙
๑.๔ เส้นทางคมนาคม ๑๐
๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง ๑๐
๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด ๑๑
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน ๑๒
๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ๑๒
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ๑๔
๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ๑๔
๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว ๑๔
๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท ๑๕
๑.๖.๔ การศึกษา ๑๖
๑.๖.๕ สาธารณสุข ๑๖
๑.๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม ๑๖
๑.๖.๗ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ ๒๐
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used) ๒๐
๑.๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย ๒๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลเลิงใต้	๒๑
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๒๑
๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่	๒๑
๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๑
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๓๓
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๓๕
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๓๕
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๓๕
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๓๕
๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์	๓๕
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒

ตารางที่ ๒ ข้อมูลสถิติปริมาณน้ำฝนรายเดือน ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๙

ตารางที่ ๓ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๑๐

ตารางที่ ๔ แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลเลิงใต้ ๑๒

ตารางที่ ๕ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ๑๒

ตารางที่ ๖ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๑๕

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒๐

ตารางที่ ๘ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว ๒๒

ตารางที่ ๙แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๐/๖๑ ตำบลเลิงใต้ ๒๓

ตารางที่ ๑๐ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว ๒๔

ตารางที่ ๑๑ ปฏิทินการปลูกข้าว ๒๕

ตารางที่ ๑๒ แสดงราคาซื้อขายข้าวเปลือกในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย ๒๗

ตารางที่ **๑๓ แสดงจุดรับซื้อผลผลิตข้าวอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม** ๒๘

ตารางที่ ๑๔ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข ๓๑

ตารางที่ ๑๕ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๓๓

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ ๒
ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครองตำบลเลิงใต้ ๒
ภาพที่ ๔ พื้นที่ป่าไม้ ๓
ภาพที่ ๕ สภาพพื้นที่บริเวณตำบลเลิงใต้ ๔
ภาพที่ ๖ ชุดดินในเขตตำบลเลิงใต้ ๕
ภาพที่ ๗ ชุดดินในเขตตำบลเลิงใต้ ๖
ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคม ๘
ภาพที่ ๙ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด ๙
ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติบริเวณตำบลเลิงใต้ ๑๐
ภาพที่ ๑๑ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน ๑๑
ภาพที่ ๑๒ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ๑๙
ภาพที่ ๑๓ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว ๒๒
ภาพที่ ๑๔ ข้อมูลการวาดแปลง ๒๕
ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว ๒๙

บทที่ ๑
ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลเลิงใต้อยู่ห่างจากอำเภอโกสุมพิสัย ๑๕ กิโลเมตร มีเนื้อที่ถือครองทั้งหมด ๑๕,๓๙๕ ไร่ หรือ ๒๔,๖๓๒ ตารางกิโลเมตร

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.ยางน้อย

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.แก้งแก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.เขวาใหญ่ อ.กันทรวิชัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.หัวขวาง

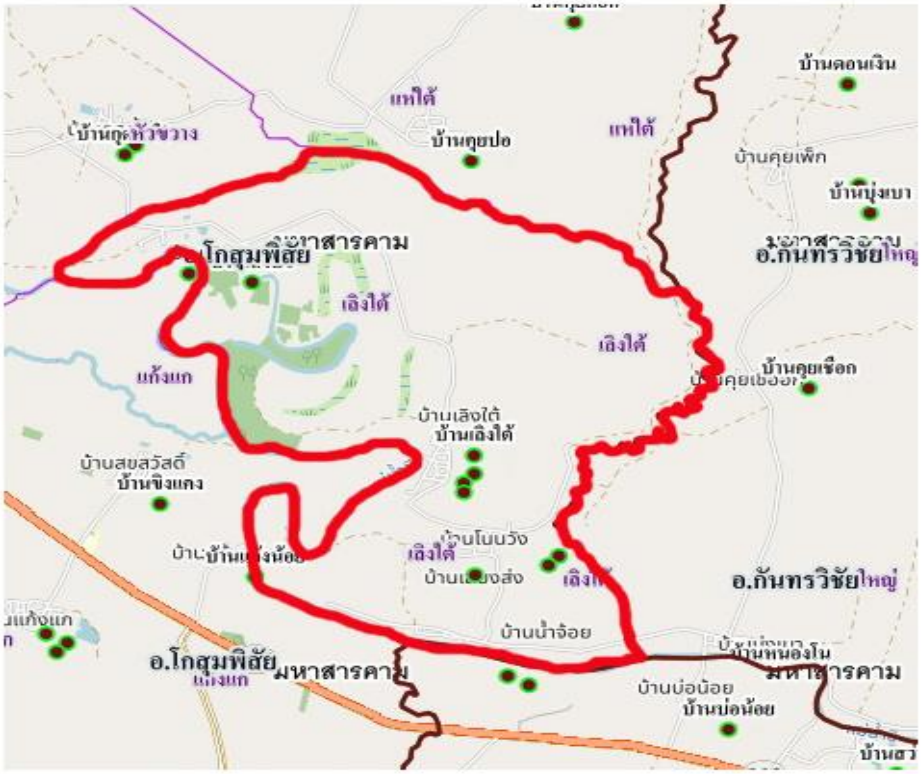

ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ

ในระดับหมู่บ้านมีบุคคลที่มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้งมีวาระดำรงตำแหน่ง (ปัจจุบัน)จำแนกในแต่ละหมู่บ้านดังนี้

๑.๑.๓ **การแบ่งเขตการปกครอง**

ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลเลิงใต้ (ตารางที่ ๑) รายชื่อกำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง
1	นายสุดสาคร อันอาษา	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1
2	นายสมบูรณ์ นาทันริ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2
3	นายทองอ้น ศิริบำรุง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3
4	นายสมศักดิ์ ดาจักร	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง
5	นายสมศักดิ์ จันทร์สว่าง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5
6	นายนิยมสินธ์ พลอยกันหา	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6
7	นายทอน สีพันธุง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7
8	นายอุทัย แสงสุวรรณ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8
9	นายปรีชา น้อยนอนเมือง (กำนัน)	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9
10	นายโสวัตร สุวรรณคุณ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10
11	นายสมหมาย ดอนหอมดี	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 11
12	นายสอน เหล่าทองสาร	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

สภาพภูมิประเทศตำบลเลิงใต้ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีบึงลำห้วย และแม่น้ำชีไหลผ่าน ลักษณะดินเป็นดินเหนียว ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือข้าว

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

พื้นที่ป่าไม่มีสวนป่า มีเฉพาะสวนปู่ตา

๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

ภาพที่ ๓ สภาพพื้นที่ดอน

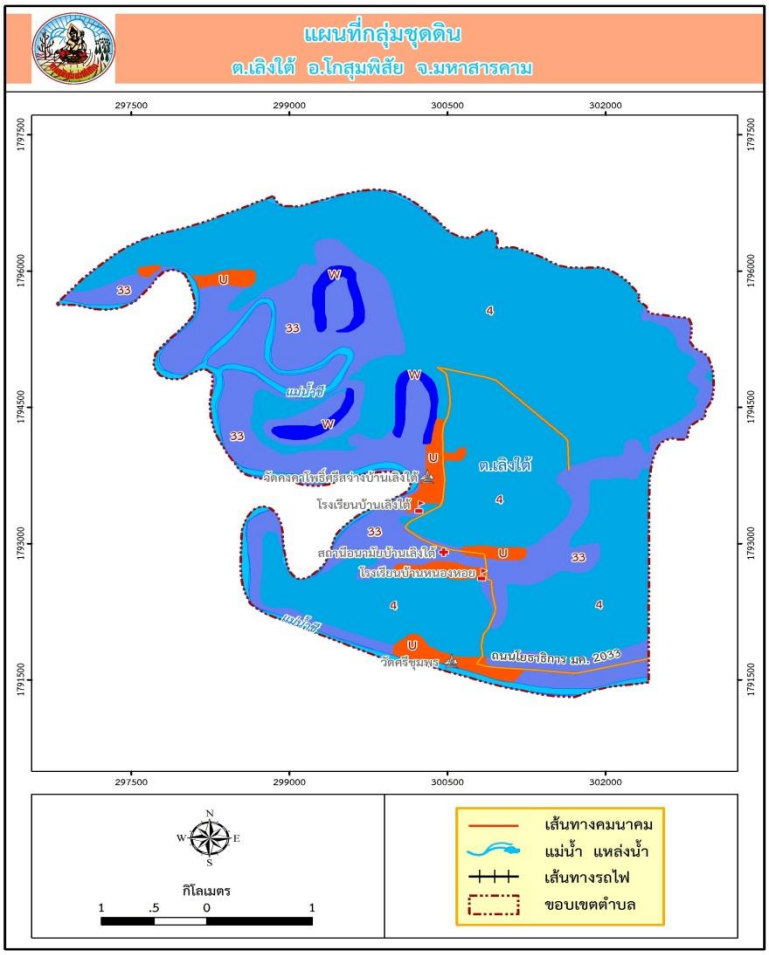

ภาพที่ ๔ แสดงกลุ่มชุดดิน

๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๑)_ ข้อมูลกลุ่มดิน

ทรัพยากรดินโดยทั่วไปของตำบลเลิงใต้ เป็นดินเหนียว เหมาะสำหรับทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วยดินชุดต่างๆดังนี้

1. หน่วยดินที่ 38 กลุ่มดินร่วนหยาบในที่ดอน ได้แก่ชุดดินเชียงใหม่ (Cm) ชุมพลบุรี (Cph) ดอนเจดีย์ (Dc) ไทรงาม (Sg) และ ท่าม่วง (Tm) พื้นที่ที่พบในตำบล หมู่ที่ 4 บ้านเลิงบัว ,หมู่ที่6 และหมู่ที่ 9 บ้านน้ำจ้อย ซึ่งจะเป็นพื้นที่ติดกับใกล้กับแม่น้ำชี พื้นที่คิดเป็นร้อยละ 18 ของพื้นที่ทั้งหมด

สภาพพื้นที่ : ค่อนข้างราบเรียบ

ความลาดชัน : 1-2%

เนื้อดิน - ดินบน : ดินร่วนปนทรายถึงดินร่วน

- ดินล่าง : ดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย

ความลึก : ดินลึกมาก

การระบายน้ำ : ดี

การซาบซึมน้ำ : ปานกลางถึงเร็ว

การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน : ปานกลาง

- pH 5.0 – 7.0

คุณสมบัติทางเคมีที่สำคัญ

	อินทรีย์วัตถุ* (เปอร์เซนต์)	**ฟอสฟอรัส (P2O5)** (ส่วนต่อล้านส่วน)	**โพแทสเซียม (K2O)** (ส่วนต่อล้านส่วน)	**ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH)**
ดินบน	1.4	3.2	103.8	6.5-7.0
ดินล่าง	1.7	17.2	100.0	6.5-7.0

หมายเหตุ : * เปอร์เซนต์ไนโตรเจน มีค่าเท่ากับ เปอร์เซนต์อินทรีย์วัตถุ x 0.05

พืชพรรณและการใช้ประโยชน์ : พืชไร่ ไม้ผล พืชผัก ที่อยู่อาศัย

ข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ : เนื่องจากพบกลุ่มดินนี้บริเวณสันดินริมน้ำ จึงมักจะพบกับปัญหาน้ำท่วมในช่วงน้ำหลากได้

ภาพที่ ๕ หน้าตัดขวางหน่วยดินที่ ๓๘

2). หน่วยดินที่ 4 พบในหมู่ที่ 1-12 คิดเป็นร้อยละ 88 ของพื้นที่ทั้งหมด

ค่าคุณสมบัติทางเคมี กลุ่มชุดดินที่ 4

กลุ่มดินเหนียวในที่ลุ่มต่ำ ได้แก่ชุดดินราชบุรี (Rb) บางมูลนาก (Ban) บางปะอิน (Bin) ชัยนาท (Cn) ชุมแสง (Cs) พิมาย (Pm) สระบุรี (Sb) สิงห์บุรี (Sin) ศรีสงคราม (Ss) ท่าพล (Tn) และ ท่าเรือ (Tr)

สภาพพื้นที่ : ราบเรียบ

ความลาดชัน : <1%

เนื้อดิน - ดินบน : ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ถึงดินเหนียว

- ดินล่าง : ดินเหนียว หรือดินเหนียวปนทรายแป้ง

ความลึก : ดินลึกมาก

การระบายน้ำ : ค่อนข้างเลว

การซาบซึมน้ำ : ช้า

การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน : ช้า

คุณสมบัติทางเคมีที่สำคัญ

	อินทรีย์วัตถุ* (เปอร์เซนต์)	**ฟอสฟอรัส (P2O5)** (ส่วนต่อล้านส่วน)	**โพแทสเซียม (K2O)** (ส่วนต่อล้านส่วน)	**ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH)**
ดินบน	2.4	8.8	94.1	5.5-6.5
ดินล่าง	1.9	11.5	75.0	6.5-8.0

หมายเหตุ : * เปอร์เซนต์ไนโตรเจน มีค่าเท่ากับ เปอร์เซนต์อินทรีย์วัตถุ x 0.05

พืชพรรณและการใช้ประโยชน์ : ใช้ประโยชน์ในการทำนา

ข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ : มีน้ำท่วม และแช่ขังในฤดูฝน

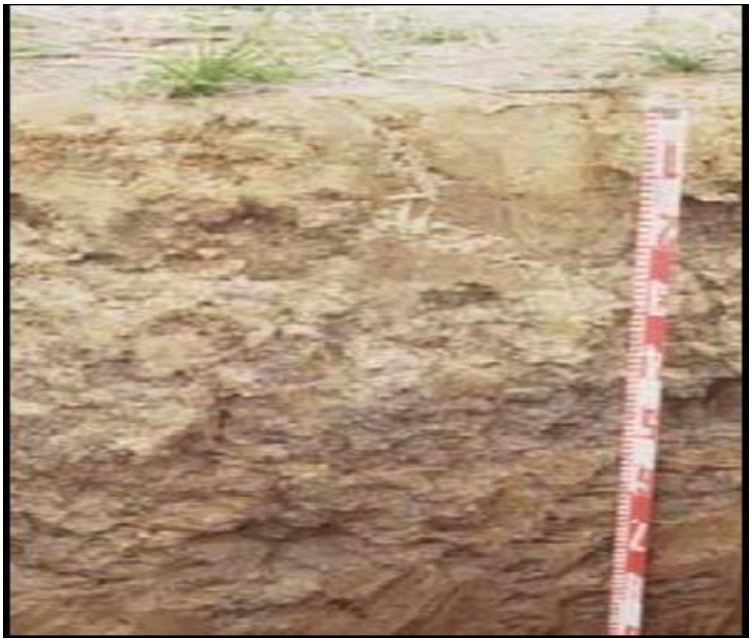

ภาพที่ ๖ หน้าตัดขวางหน่วยดินที่ ๔

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ

ในปี ๒๕๖๒ จากผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่หลายอำเภอของจังหวัดมหาสารคาม เริ่มมีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐานและเริ่มส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ประชาชนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง เด็ก คนชรา หญิงมีครรภ์ และผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวในกลุ่มโรคทางเดินหายใจ และโรคหัวใจและหลอดเลือด ควรเฝ้าระวังสุขภาพ ถ้ามีอาการเบื้องต้น เช่น ไอ หายใจลำบาก ระคายเคืองตา ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง

ตารางที่ ๔ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิรายเดือน ปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (หน่วย : ร้อยละ)

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๒๔.๗๕	๒๔.๐๙	๒๑.๕๑	๒๒.๗๖	๒๕.๐๒	๒๔.๒๕	๑๙.๑	๓๒.๒	๓๓.๔	๒๒.๔๑	๒๔.๕๐
กุมภาพันธุ์	๒๖.๔๔	๒๗.๗๐	๒๖.๑๘	๒๖.๐๐	๒๓.๙๖	๒๖.๕	๑๘.๘	๓๖.๔	๓๔.๐	๒๕.๗๘	๒๗.๑๘

มีนาคม	๒๘.๒๖	๒๙.๙๘	๒๙.๙๔	๒๙.๗๙	๒๙.๙๗	๒๙	๒๒.๓	๓๘.๒	๓๗.๒	๒๙.๕๑	๓๐.๔๒
เมษายน	๒๙.๑๖	๓๐.๙๓	๓๐.๑๙	๓๐.๖๕	๓๓.๐๑	๓๐	๒๓.๗	๓๘.๙	๓๖.๑	๓๐.๓๑	๓๑.๓๐
พฤษภาคม	๒๙.๑๑	๒๙.๙๕	๓๐.๔๙	๓๑.๔๑	๓๑.๑๘	๓๐.๕	๒๔.๖	๓๖.๖	๓๗.๙	๓๑.๒๙	๓๑.๓๐
มิถุนายน	๒๙.๑๓	๒๙.๓๗	๒๙.๙๖	๓๐.๒๗	๒๙.๘๘	๒๙	๒๕.๒	๓๖.๔	๓๕.๔	๓๐.๖๐	๓๐.๕๓
กรกฎาคม	๒๘.๕๓	๒๘.๕๔	๒๘.๖๕	๒๘.๗๗	๒๘.๖๘	๒๘.๕	๒๕	๓๕.๑	๓๕.๕	๒๙.๗๒	๒๙.๗๐
สิงหาคม	๒๗.๙๒	๒๗.๙๕	๒๘.๔๔	๒๘.๔๕	๒๘.๘๓	๒๘.๕	๒๔.๙	๓๓.๕	๓๓.๔	๓๐.๐๒	๒๙.๒๐
กันยายน	๒๘.๑๒	๒๗.๕๐	๒๘.๑๘	๒๘.๓๐	๒๗.๙๙	๒๗.๕	๒๔.๕	๓๓.๔	๓๓.๕	๒๘.๒๐	๒๘.๗๒
ตุลาคม	๒๗.๙๓	๒๗.๐๐	๒๗.๗๔	๒๗.๒๕	๒๘.๒๗	๒๖.๕	๒๓.๖	๓๔.๑	๓๐.๑	๒๗.๘๙	๒๘.๐๔
พฤศจิกายน	๒๘.๐๖	๒๖.๖๗	๒๗.๐๙	๒๗.๙๐	๒๖.๙๒	๒๔	๒๑.๗	๓๓.๐	๓๑.๙	๒๖.๗๐	๒๗.๔๐
ธันวาคม	๒๖.๔๔	๒๖.๔๔	๒๓.๘๒	๒๕.๙๕	๒๔.๘๑	๒๒.๕	๒๐.๒	๓๑.๓	๓๐.๕	๒๔.๑๑	๒๕.๖๐
เฉลี่ย	๒๖.๖๖	๒๗.๘๒	๒๘.๐๑	๒๗.๖๘	๒๘.๑๒	๒๘.๒๑	๒๒.๘	๓๔.๙๒	๓๔.๐๗	๓๓.๖๕	๓๑.๒๖

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม ๒๕๖๔

๑.๓.๒ฤดูกาลไปสามารถแบ่งออกได้เป็น๓ ฤดู ดังนี้

๑)ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

๒)ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

๓)ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

ฤดูร้อนเริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และเป็นระยะที่ขั้วโลกเหนือหันเข้าหาดวงอาทิตย์ โดยเฉพาะเดือนเมษายนบริเวณประเทศไทย มีดวงอาทิตย์อยู่เกือบตรงศรีษะในเวลาเที่ยงวัน ทำให้ได้รับความร้อนจากดวงอาทิตย์เต็มที่ สภาวะอากาศจึงร้อนอบอ้าวทั่วไป ในฤดูนี้แม้ว่าโดยทั่วไปจะมีอากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีมวลอากาศเย็นจากประเทศจีน แผ่ลงมาปกคลุมถึงประเทศไทยตอนบน ทำให้เกิดการปะทะกันของมวลอากาศเย็น กับมวลอากาศร้อนที่ปกคลุมอยู่เหนือประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนอง และลมกระโชกแรง หรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายได้ พายุฝนฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นในฤดูนี้มักเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพายุฤดูร้อน

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคม เมื่อมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย และร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านประเทศไทย ทำให้มีฝนชุกทั่วไป ร่องความกดอากาศต่ำนี้ปกติ จะพาดผ่านภาคใต้ในระยะต้นเดือนพฤษภาคม แล้วจึงเลื่อนขึ้นไปทางเหนือตามลำดับ จนถึงช่วงประมาณปลายเดือนมิถุนายน จะพาดผ่านอยู่บริเวณประเทศจีนตอนใต้ ทำให้ฝนในประเทศไทยลดลงระยะหนึ่ง และเรียกว่าฝนทิ้งช่วง ซึ่งอาจนานประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรง และมีฝนน้อยนานนับเดือน ในเดือนกรกฎาคมปกติร่องความกดอากาศต่ำ จะเลื่อนกลับลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน พาดผ่านบริเวณ

ประเทศไทยอีกครั้ง ทำให้มีฝนชุกต่อเนื่อง และปริมาณฝนเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกรกฎาคมเป็นต้นไป จนกระทั่งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดเข้ามาปกคลุมประเทศไทย แทนที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ประมาณกลางเดือนตุลาคม ประเทศไทยตอนบนจะเริ่มมีอากาศเย็นและฝนลดลง โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เว้นแต่ภาคใต้ยังคงมีฝนชุกต่อไปจนถึงเดือนธันวาคม และมักมีฝนหนักถึงหนักมากจนก่อให้เกิดอุทกภัย โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันออก ซึ่งจะมีปริมาณฝนมากกว่าภาคใต้ฝั่งตะวันตก อย่างไรก็ตาม การเริ่มต้นฤดูฝนอาจจะช้าหรือเร็วกว่ากำหนดได้ประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนาน ๑-๒ สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวน ไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็น หรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง โดยเฉพาะบริเวณภาคกลางตอนล่าง และภาคตะวันออกลงไปซึ่งจะหมดฝน และเริ่มมีอากาศเย็นช้ากว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

จากสถิติน้ำฝนที่วัดโดยสำนักงานอุตุนิยมวิทยาอำเภอโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๔ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีมีค่าประมาณ ๙๖.๗๒ มิลลิเมตร โดยมีปริมาณฝนตกสูงสุดในเดือนกันยายน มีค่า ๒๓๘.๙๓ มิลลิเมตร (ตารางที่ ๕)

ตารางที่ ๕ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน อำเภอโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๔

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๗๓.๙	๔.๑	๖๙.๑๗	๐.๐	๔๐.๘	๒	๑.๙	๐	๒.๙	๐	๑๙.๔๘
กุมภาพันธ์	๐.๑	๐.๐	๖๘.๙๑	๓๐.๗	๐	๐	๗.๓	๒๖.๙	๐	๑๓.๑	๑๔.๗๐
มีนาคม	๒.๑	๒๕.๑	๖๖.๖๗	๑๖.๑	๑.๔	๓๘	๕๙.๙	๖.๙	๑๑๕.๓	๖๕.๙	๔๑.๖๓
เมษายน	๑๗๒.๒	๒๖.๓	๗๐.๓๙	๒๒.๔	๑๔๑.๑	๑๓	๑๘๘.๘	๒๘.๑	๑๖๐.๔	๑๐๔.๙	๙๒.๗๖
พฤษภาคม	๔๑๔.๙	๒๐๓.๔	๖๙.๗๗	๒๔.๘	๑๖๙.๖	๔๑	๒๑๗.๗	๒๓๒.๘	๙๗.๐	๑๓๐.๗	๑๖๐.๑๖
มิถุนายน	๕๙.๙	๖๘	๗๓.๕๕	๑๗๔.๔	๒๓๓.๘	๕๘	๑๔๙.๓	๕๒.๒	๑๑๔.๖	๑๖๘.๖	๑๑๕.๒๔
กรกฎาคม	๑๐๓.๕	๑๙๑	๗๙.๐๘	๒๐๘.๐	๒๕๘.๐	๑๕๐	๒๔๕.๓	๑๒๙.๑	๑๘๗.๘	๑๔๘.๔	๑๗๐.๐๒
สิงหาคม	๓๖๒.๓	๒๑๗.๙	๗๙.๑๙	๑๗๖.๘	๓๕๕.๙	๘๖	๑๕๓.๙	๕๗๗.๒	๒๔๗.๗	๑๓๒.๔	๒๓๘.๙๓
กันยายน	๑๙๐.๑	๓๔๗.๕	๘๑.๓๖	๑๕๐.๙	๓๗๖.๗	๕๑	๑๕๘.๔	๑๙๒.๑	๒๐๔.๔	๔๐๑	๒๑๕.๓๕

ตุลาคม	๗๘.๘	๕๑.๑	๗๕.๒๔	๘๓.๗	๑๑๘.๖	๙๓	๒๓.๖	๑๑.๘	๑๒๘.๖	๑๒๓.๙	๖๗.๘๓
พฤศจิกายน	๙.๑	๔.๖	๗๔.๖๔	๑.๓	๓๓.๙	๐	๒๗.๔	๑.๕	๖.๕	๐	๑๕.๙๐
ธันวาคม	๐.๐	๑๗.๗	๖๘.๒๒	๐.๐	๐	๓	๐	๐	๐	๐	๘.๖๐
เฉลี่ย	๑๒๒.๒๔	๙๖.๓๙	๗๓.๐๑	๗๔.๐๙	๑๔๔.๑๕	๔๔.๕๘	๑๐๒.๗๙	๑๐๔.๘๘	๑๐๕.๔๓	๑๐๗.๔๑	๙๖.๗๒

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม ๒๕๖๕

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๒๔.๕๐ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๑.๓๐ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๓๑.๒๖ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๗๒.๘๘

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

มีถนนลาดยางจากอำเภอถึงตำบลเลิงใต้ ๒ เส้นทาง ระยะทาง ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

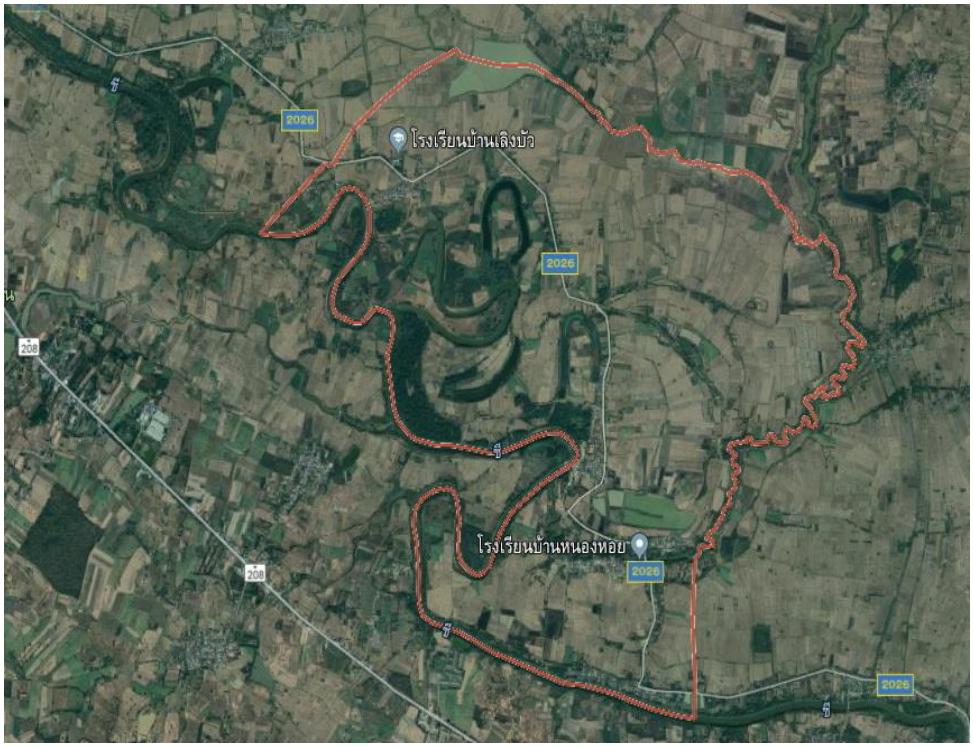

ภาพที่ ๗ เส้นทางคมนาคม

ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กจำนวน ๔๖ เส้น

ถนนลาดยางจำนวน ๒ เส้น

ถนนลูกรังจำนวน ๒๑ เส้น

ถนนดินในตำบล ๒ เส้น

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

เส้นทางคมนาคมของจังหวัด จำแนกเป็น ถนนสายประธาน ถนนสายหลัก และถนนสายรอง ดังนี้ ถนนสายประธาน ประกอบด้วย

(๑) ทางหลวงแผนดินหมายเลข ๒๓ (บ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-ยโสธร-อุบลราชธานี) เป็น เส้นทางที่มีความสำคัญในระดับภาค เชื่อมโยงจังหวัดตอนกลางกับจังหวัดตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านทิศตะวันออก

(๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓ (ตอนเลี่ยงเมืองด้านตะวันออกและด้านตะวันตก) เป็นระบบถนนวงแหวนของชุมชนเมืองมหาสารคาม เป็นเส้นทางที่แบ่งเบาปริมาณการจราจรของระบบถนนสาย หลัก และทำให้การเชื่อมโยงติดต่อของชุมชนภายในจังหวัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นเส้นทางเลี่ยงเมือง (BY PASS) กรณีไม่ต้องการผ่านชุมชนเมืองมหาสารคาม

(๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๘ (มหาสารคาม-โกสุมพิสัย-ท่าพระเชื่อมโยงกับถนนมิตรภาพจังหวัดขอนแก่น) เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย เทศบาลตำบลท่าพระ และบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ) ปัจจุบันได้รับจัดสรรงบประมาณจาก กระทรวง กรม ดำเนินการก่อสร้างขยายเส้นทางจาก ๒ ช่องจราจร เป็น ๔ ช่องจราจร ตลอดเส้นทางจราจรแล้ว

(๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๓ (มหาสารคาม-กันทรวิชัย-กาฬสินธุ์)เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดกาฬสินธุ์ ผ่านอำเภอกันทรวิชัย อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

(๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๙ (บรบือ-นาเชือก-พยัคภูมิพิสัย-บุรีรัมย์) เชื่อมโยงระหว่าง จังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดทางตอนใต้ของภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ถนนสายหลัก เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างเส้นทางหลักและถนนสายรอง ภายในจังหวัด มหาสารคาม ให้สามารถติดต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีบทบาทในการแบ่งเบาปริมาณการจราจรของ ระบบถนนประธานและทำหน้าที่การเชื่อมโยงติดต่อระหว่างชุมชนสำคัญของจังหวัด ประกอบด้วย

๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๐ (อำเภอเมืองมหาสารคาม - อำเภอวาปีปทุม)

๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๕ (อำเภอวาปีปทุม - อำเภอพยัคภูมิพิสัย - จังหวัดบุรีรัมย์)

๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๙ (สายขอนแก่น - เชียงยืน - กาฬสินธุ์)

๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๒ (สายพยัคภูมิพิสัย - พุทไธสง - สุวรรณภูมิ)

๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๒๓๗ (สายโกสุมพิสัย - เชียงยืน)

๖) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๕๒ (สายเชียงยืน - ชื่นชม - กระนวน)

๗) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๐๐ (สายโกสุมพิสัย - กุดรัง)

๘) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๒๒ (สายโกสุมพิสัย - กุดรัง - บรบือ - นาดูน)

๙) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๖๓ (สายบรบือ - วาปีปทุม)

๑๐) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๘๑ (สายนาเชือก - นาดูน)

๑๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๑๘ (สายกันทรวิชัย - เชียงยืน)

๑๒) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๓๘๐ (สายมหาสารคาม - แกดำ) ถนนสายรองประกอบด้วย ทางหลวงท้องถิ่นและทางหลวงชนบท เป็นระบบถนนที่เชื่อมโยง ติดต่อระหว่างชุมชนศูนย์กลางชนบทและพื้นที่ชนบท เป็นเส้นทางที่นำผลผลิตจากพื้นที่เกษตรกรรม มายังตลาด ที่เป็นชุมชนศูนย์กลางของพื้นที่และการกระจายสินค้า ตลอดจนการบริการต่างๆ ไปสู่พื้นที่ โดยรอบและมีบทบาทในการแบ่งเบาปริมาณการจราจรของระบบถนนประธานและทำหน้าที่เชื่อมโยงติดต่อ ระหว่างชุมชนสำคัญของจังหวัด

๑.๕แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

ตารางที่ ๔ แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลเลิงใต้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม	แหล่งน้ำธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
๑,	บ้านโนนขอนทอย	- พนังกันน้ำ - บ่อโยก	เหมาะสมดี เหมาะสมพอใช้	-	✓ ✓
๒	บ้านโนนรัง	- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้	-	✓

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม	แหล่งน้ำธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
๓	บ้านเลิงใต้	- หนองบุ่ง	เหมาะสมพอใช้	✓	-
		- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้	-	✓
		- หนองสิม	เหมาะสมพอใช้	✓	
		- บึงสองชั้น	เหมาะสมพอใช้	✓	
๔	บ้านเลิงบัว	- กุดโก้ง	เหมาะสมพอใช้	✓	-
		- หนองเลิงเปือย	เหมาะสมพอใช้	✓	-
		- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓
๕	บ้านเลิงใต้	- พนังกั้นน้ำ	เหมาะสมพอใช้	✓	-
		- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้	-	✓
		- บึงควายน้อย	เหมาะสมพอใช้	✓	
๖	บ้านน้ำจ้อย	- หนองเบ็ญ	เหมาะสมพอใช้	✓	
		- พนังกั้นน้ำ	เหมาะสมพอใช้		✓
		- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓
๗	บ้านเลิงใต้	- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓
		- บึงบัว	เหมาะสมพอใช้	✓	
		- ห้วยน้อย	เหมาะสมพอใช้	✓	
๘	บ้านเชียงส่ง	- พนังกั้นน้ำ	เหมาะสมพอใช้		✓
		- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓
๙	บ้านน้ำจ้อย	- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓
๑๐	บ้านหนองหอย	- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓
		- ลำห้วยเชียงส่ง	เหมาะสมพอใช้		
๑๑	บ้านโนนขอนทอย	- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓
๑๒	บ้านเลิงใต้	- บ่อโยก	เหมาะสมพอใช้		✓

มีแม่น้ำ จำนวน ๑ สาย แม่น้ำชี

ภาพที่ ๘ แสดงแหล่งน้ำ

๑.๖ **สภาพเศรษฐกิจและสังคม**

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี นาปรัง ไม้ผล พืชผักต่างๆ ตำบลเลิงใต้มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๕,๓๙๕ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๑๓,๗๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๐๕ ของพื้นที่ทั้งหมด แยกเป็นพื้นที่ทำนา ๙,๑๓๓.๕๐ ไร่ พื้นที่ทำไร่ ๔๘๖.๕๐ ไร่ พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้น ๑๙.๒๕ ไร่ และอื่นๆ ๒๕๑ ไร่ (พืชผัก, ที่เลี้ยงปลา และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น) ที่เหลือประมาณ ๑,๖๘๕ ไร่ เป็นพื้นที่ป่า พื้นที่สาธารณะ และที่อยู่อาศัย

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงฤดูทำนา เกี่ยวข้าว ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทำนาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๔ พบว่า ประชากรมีระดับรายได้ต่อปีเฉลี่ย ๖๗,๖๔๐.๕๕ บาท/ครัวเรือน โดยรายได้หลักมาจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ
รายได้เฉลี่ยของประชากรต่อคนต่อปี (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)

ตารางที่ ๕ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน

ลำดับของตำบล	บ้าน	หมู่ที่	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)
๑	เลิงใต้	๓	๑๔๐,๕๓๐.๖๕
๒	น้ำจ้อย	๙	๘๖,๒๔๗.๓๙
๓	เลิงใต้	๑๒	๗๘,๗๕๒.๔๑
๔	น้ำจ้อย	๔	๖๗,๓๓๙.๙๓
๕	เลิงใต้	๕	๖๖,๐๑๔.๔๓
๖	โนนขอนทอย	๑๑	๕๗,๔๘๗.๑๘
๗	หนองหอย	๑๐	๕๖,๘๒๖.๒๕
๘	โนนขอนทอย	๑	๕๔,๔๗๑.๓๗
๙	เลิงใต้	๕	๕๑,๗๘๑.๘๖
๑๐	โนนรัง	๒	๕๐,๖๘๔.๐๕
๑๑	เลิงบัว	๔	๔๙,๗๓๕.๗๖
๑๒	เชียงส่ง	๘	๔๓,๓๕๙.๑๕
เฉลี่ยรายได้ต่อคนต่อปีของคนในพื้นที่			๖๗,๖๔๐.๕๕

๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดขอนแก่น แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลเลิงใต้ จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง ณ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น๓,๙๓๓ คน เป็นชาย ๑,๙๕๒ คน หญิง๑,๙๘๑ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๙๗๑ ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร ๗๓๓ ครัวเรือน

ตารางที่ ๖ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้นำหมู่บ้าน
				รวม	ชาย	หญิง	
๑	โนนขอนทอย	๖๗	๔๖	๒๖๔	๑๓๕	๑๓๒	นายสุดสาคร อันอาษา
๒	โนนรัง	๔๓	๓๘	๑๕๖	๘๔	๗๓	นายสมบูรณ์ นาทันริ
๓	เลิงใต้	๑๐๙	๘๙	๕๒๕	๒๖๘	๒๕๗	นายทองอ้น ศิริบำรุง
๔	เลิงบัว	๑๒๒	๙๕	๕๒๔	๒๔๐	๒๘๔	นายสมศักดิ์ ดาจักร
๕	เลิงใต้	๗๔	๔๘	๒๓๗	๑๑๘	๑๑๙	นายสมศักดิ์ จันทร์สว่าง
๖	น้ำจ้อย	๙๗	๘๓	๔๐๒	๑๘๘	๒๔๑	นายนิยมสินธ์ พลอยกันหา
๗	เลิงใต้	๑๒๙	๑๐๖	๔๗๓	๒๓๗	๒๓๖	นายทอน สีพันธุง
๘	เชียงส่ง	๗๒	๕๑	๓๑๔	๑๕๘	๑๕๖	นายอุทัย แสงสุวรรณ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้นำหมู่บ้าน
				รวม	ชาย	หญิง	
๙	น้ำจ้อย	๖๓	๔๒	๒๒๕	๑๑๖	๑๐๙	นายปรีชา น้อยนอนเมือง(กำนัน)
๑๐	หนองหอย	๙๒	๘๖	๓๗๖	๑๙๔	๑๘๒	นายโสวัตร สุวรรณคุณ
๑๑	โนนขอนทอย	๔๐	๑๙	๑๔๓	๗๑	๗๒	นายสมหมาย ดอนหอมดี
๑๒	เลิงใต้	๗๗	๖๕	๒๘๖	๑๔๒	๑๔๔	นายสอน เหล่าทองสาร
รวม		**๙๘๕**	**๗๑๖**	๓๙๒๘	**๑,๙๔๙**	**๑,๙๗๙**	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง (กรกฎาคม ๒๕๖๒)

๑.๖.๔ การศึกษา

ในตำบลเลิงใต้มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๒ แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษา(ขยายโอกาส) ๑ แห่ง

(๑) โรงเรียนบ้านเลิงใต้ หมู่ ๑๒ เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ป.๑ – ม.๓

(๒) โรงเรียนบ้านเลิงบัว หมู่ ๔ เปิดสอน ป.๑ – ป.๖

(๓) โรงเรียนหนองหอยน้ำจ้อยคุรุราชรังสรรค์ หมู่ ๑๐ เปิดสอน ป.๑ – ป.๖

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑ แห่ง

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ๑ แห่ง

๑.๖.๕ สาธารณสุข

ตำบลเลิงใต้มีสถานที่รักษาพยาบาลคือสถานีอนามัยประจำตำบล ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๑๒ บ้านเลิงใต้ ซึ่งปัจจุบันยกฐานะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกหมู่บ้าน การให้บริการจะให้บริการขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน รับฝากครรภ์ ให้วัคซีน วางแผนครอบครัว ขูดหินปูน เป็นต้น

๑.๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลศรีสุขนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นศิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล้า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี่** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลางคิดว่า ขนมแป้งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจี่ต่อหน้านาทำให้เกิดความปีติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ผะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญผะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฝังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อานิสสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่า เป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการเซิ้งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน

เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก**(กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาคารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงนำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก้อนเส้า สมมาแม่ขั้นบันได สมมาผักตูเฮือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผัว และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลู

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหรดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากตัน(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปู่ตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเซ่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสี่เกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หญิงยืนเยี่ยว คะลำ (ห้ามผู้หญิงยืนเยี่ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตุ นั่งตันขั้นได นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ

- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเฮือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ – ใช้ตีนเขี่ยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผิดกัน ข่มเหงกัน ด่าป้อยญาติกัน คะลำ

๑.๖.๗ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวนสมาชิกในกลุ่ม(ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจบ้านหนองหอยเชียงส่งปลูกข้าว			✓	๓๑	๒๕๕๘
๒	วิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าวน้ำจ้อย			✓	๑๑	๒๕๕๔

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑.๗.๑ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน

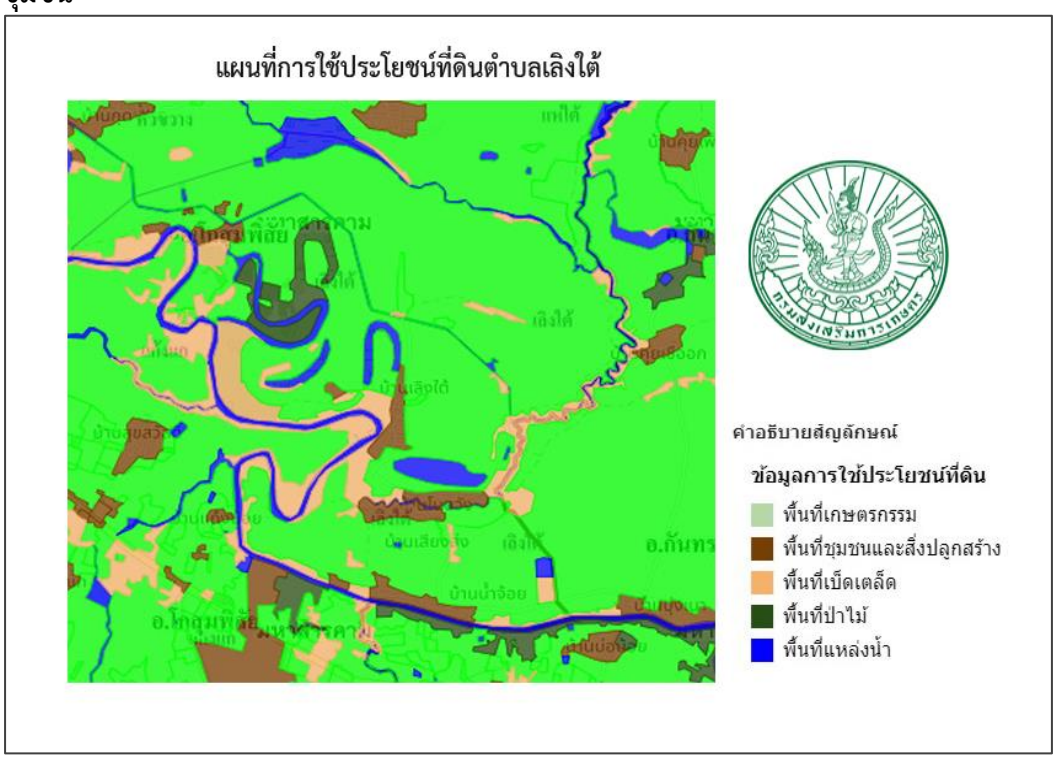

ภาพที่ ๙ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

บทที่ ๒
การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลเลิงใต้

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่

๑)เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลศรีสุขมีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

๑ นายพรรลี คำลือ หมู่๖ เกษตรกรต้นแบบด้านการเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน โยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ดังนั้น การปรับปรุงดิน จะใช้ปูนขาว และหินฝุ่น และมีการไถ กลบตอซังพืชและการปรับปรุงบำรุงดินโดยการใช้พืชปุ๋ยสดและการใช้น้ำหมักสูตรต่างๆในการปลูกพืช จนได้รับการรับรอบเกษตรอินทรีย์จากกรมวิชาการเกษตร

๒ นายมงคล บึกสันเทียะ หมู่๑๐เกษตรกรต้นแบบด้านการปลูกพืชอินทรีย์เช่น ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ และการร่วมกลุ่มกันเลี้ยงโคแบบแปลงใหญ่ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ในพื้นที่ยังปลูกสมุนไพร ต่างๆเพื่อส่งขายให้กับโรงพยาบาลมหาสารคาม โดยเน้นการปลูกแบบผสมผสานเกื้อกูลกันเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒) ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

(๑) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลเลิงใต้ตำบลเลิงใต้แยกออกมาจากตำบลแก้งแกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ และมีลำห้วย ๒ แห่ง อยู่ทางด้านทิศเหนือ และทิศใต้ของตำบลการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน ๒ แห่ง และแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น จำนวน ๑๖ แห่ง

๓) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก อาชีพเสริม ทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย และทอเสื่อกก

ทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือ เป็นของฝาก เช่น ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ตัดเสื้อ กระเป๋า

ทอเสื่อกก เป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมูลค่าและใช้ในครัวเรือน จำหน่ายเป็นสินค้าเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร

๔) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(๑) ข้าว

<u>พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว</u>

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลเลิงใต้ มีพื้นที่เหมาะสมมาก จำนวน ๖,๘๘๑ ไร่ รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๒,๒๘๗ ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๓,๓๘๘ ไร่ ตามลำดับ

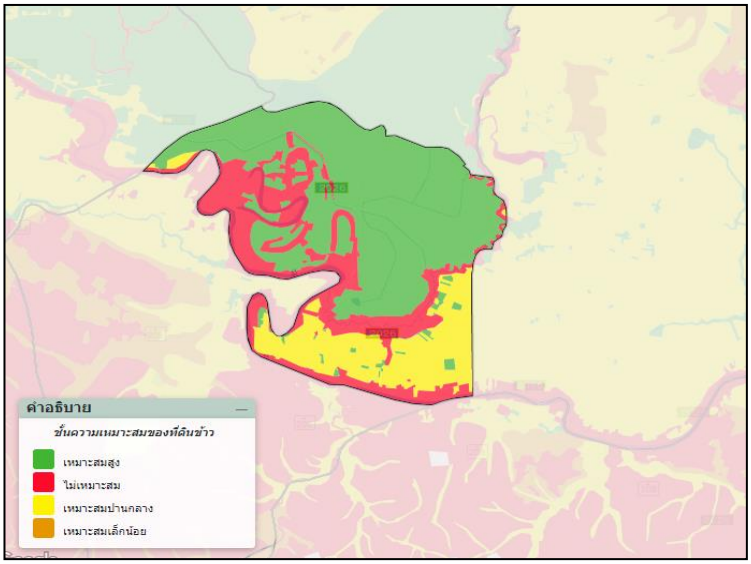

ภาพที่ ๘ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙)

<u>จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว</u>

ในพื้นที่ตำบลเลิงใต้ มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๗๖๑ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๘,๔๐๑.๒๕ ไร่ในปี ๒๕๖๔ และมีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๘,๓๖๕.๗๕ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๘

ตารางที่ ๘ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
ข้าว	๗๖๑	๘,๓๖๕.๗๕	๒,๔๖๙.๕๐	๕,๙๓๑.๗๕
ข้าวนาปี	๗๖๑	๘,๓๖๕.๗๕	๒,๔๖๙.๕๐	๕,๙๓๑.๗๕

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๐/๖๑ ตำบลเลิงใต้ พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน ๖๗๓ ราย พื้นที่ ๘, ๓๖๙ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๙

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลเลิงใต้

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ข้าวนาปี	
		ราย	ไร่
๑	โนนขอนทอย	๔๖	๕๗๔.๒๕
๒	โนนรัง	๓๘	๓๕๑.๒๕
๓	เลิงใต้	๘๙	๑,๑๐๔.๗๕

๔	เลิงบัว	๙๕	๑,๑๐๗.๗๕
๕	เลิงใต้	๔๘	๔๑๗.๒๕
๖	น้ำจ้อย	๘๓	๗๘๓.๒๕
๗	เลิงใต้	๑๐๖	๑,๒๑๖.๗๕
๘	เซียงส่ง	๕๑	๕๙๘.๕๐
๙	น้ำจ้อย	๔๒	๔๙๗.๗๕
๑๐	หนองหอย	๘๖	๘๖๔.๐๐
๑๑	โนนขอนทอย	๑๙	๑๓๑.๒๕
๑๒	เลิงใต้	๖๕	๗๕๔.๕๐
รวม		**๗๑๖**	**๘,๔๐๑.๒๕**

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลง วัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็ปเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ พบว่าตำบลเลิงใต้มีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๓๙๔แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว พืชไร่ ไม้ผล พืชผัก และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ภาพที่ ๙ ข้อมูลการวาดแปลง
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๒)

๖)ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๘,๔๐๑.๒๕ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลเลิงใต้มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๒,๔๓๒,๐๑๗.๕๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๑๓ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	**จำนวนครัวเรือนเกษตรกร**	**ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)**	**ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)**	**ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)**
ข้าว	๗๖๑	๒,๔๓๒,๐๑๗.๕๐	๔๑๐	๑๓
ข้าวนาปี	๗๖๑	๒,๔๓๒,๐๑๗.๕๐	๔๑๐	๑๓

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

<u>สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต</u>

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- **วิธีปลูก** โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้
- **พันธุ์** ข้าวเหนียว กข.๖ ,กข.๑๐ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข.๑๕ (นาปี)
- **การใช้ปุ๋ย** ปุ๋ยที่ใช้ คือ**ปุ๋ยเคมี** สูตร ๑๕-๑๕-๑๕,สูตร ๑๖-๒๐-๐,สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้**ปุ๋ยอินทรีย์**มากขึ้น เนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วน**ปุ๋ยคอก** จะ มีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน
- **การใช้สารเคมี** แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวก ฟูราดาน พอช่วงหลังมีการแนะรณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สารสะกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสะกัดจากสะเดา, ,ตะไคร้หอม,และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เอง
- **การเก็บเกี่ยว** ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชน และมีการใช้รถเกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่ ส่วนการนวดข้าวทั้งหมดมีการใช้รถนวดข้าว

ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

ตารางที่ ๑๑ ปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เหลือตอซังข้าวไว้ หรือนำปุ๋ยหมักแห้งไปขยาย ๒๔ชั่วโมงในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงแล้วทำการไถกลบ	←											→
๒. หว่านปุ๋ยหมักแห้งหลังจากฝนตกครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัมไร่ (ในกรณีที่ไม่สามารถหว่านตามกำหนดเวลาในช่วงแรกได้)				←	→							
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่นใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลบ (น้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)						←	→					
๔. ทำการไถ-คราดดิน-ปักดำ							←	→				
๕. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นอีกครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐วัน									←	→		
๖. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและเตรียมจัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ใช้ในฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป											←	→

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

๑.หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว

๒.เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ

๓.ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้มาหว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐กิโลกรัม/ไร่

๔.เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ปี๊บ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปี๊บละ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปี๊บละ ๒ช้อนโต๊ะ)

การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูก

๑.แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้น้ำ ๑ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวนาน ๓๐นาที

๒.นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่

๓.ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้น้ำ ๔ปี๊บ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ)

๔.เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วนในข้อ ๓เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

๕.ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐-๒๕วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

๑๐)ต้นทุนการผลิตข้าวแยกประเภท/รายการ

ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี (เฉลี่ย)

ต้นทุน/ไร่		**รายรับ/ไร่**
รายการ	**เงิน**	
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๕๐	ผลผลิต ๔๑๐ กิโลกรัม/ไร่
๒. ค่าเตรียมดิน	๖๕๐	ราคาในท้องถิ่น ๑๑.๕๐บาท/กิโลกรัม
๓. ค่าแรงงาน (ปลูก/ดูแลรักษา)	๗๗๐	(๔๑๐ X ๑๑.๕ = ๔,๗๑๕)
๔. ค่าสารเคมี/ค่าปุ๋ย	๖๗๐	
๕. ค่าเก็บเกี่ยว	๗๐๐	
๖. ค่าขนส่ง	๑๕๐	
รวม	๓,๔๙๐	รวม ๔,๗๑๕

ผลผลิตเฉลี่ย ๔๑๐ กก./ไร่ ณ ความชื้น ๑๔ %
ราคาผลผลิต กก.ละ ๑๑.๕๐ บาท
เป็นเงิน ๔,๗๑๕ บาท
หักต้นทุน ๓,๔๙๐ บาท
กำไร ๑,๒๒๕ บาท/ไร่

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย,๒๕๖๔)

๑๑)สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมีคู่แข่งขันมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าว เปลือก เจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคา ตันละ ๑๐,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ บาท ราคาข้าวเปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ตันละ ๘,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท

ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบต้นทุนการผลิตข้าวและการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน องค์ประกอบของต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรประกอบด้วย

๑. ต้นทุนผันแปรได้แก่ ค่าแรงงาน (เตรียมดิน ปลูก ดูแลรักษา และเก็บเกี่ยว) ค่าวัสดุ (ค่าพันธุ์

ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบวัชพืชและศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าวัสดุการเกษตรอื่นๆ) และค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน

๒. ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน และค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร

ดังนั้น การปรับตัวเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานคนและเครื่องจักร ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่ายาปราบวัชพืชและศัตรูพืช จึงมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของต้นทุนผลผลิตต่อไร่

๑๒) ข้อมูลด้านการตลาด

การรับซื้อผลผลิตข้าวในอำเภอโกสุมพิสัย เกษตรกร จะจำหน่ายผลผลิต ณ สถานที่รับซื้อจะเป็นลานรับ ซื้อ ในท้องถิ่นและโรงสีข้าว ผลผลิตส่วนใหญ่จะออกสู่ตลาดช่วงเดือน พฤศจิกายน-มกราคม

ราคาข้าว

โรงสีและผู้ประกอบการท่าข้าว จุดรับซื้อข้าวต่างๆ จะอาศัยราคาจากนายหน้า พ่อค้าขายส่งที่ตลาดกรุงเทพมหานคร และพ่อค้าในตลาดส่งออกมาเป็นข้อมูลในการกำหนดราคาอ้างอิงในการรับซื้อข้าวในตลาดท้องถิ่นหรือจากไร่นาของเกษตรกร

ตารางที่ ๑๒ แสดงราคาซื้อขายข้าวเปลือกในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย

-ข้าวเปลือก ปีการผลิต ๒๕๖๔/๖๕ ณ ความชื้น ๑๕% (๓๖-๔๒ กรัม)	๘,๐๐๐-๑๓,๐๐๐	บาท/ตัน
- ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิ ปีการผลิต ๒๕๖๔/๖๕	๑๐,๐๐๐-๑๓,๐๐๐	บาท/ตัน
-ราคาข้าวเปลือกเหนียว ปีการผลิต ๒๕๖๔/๖๕	๘,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐	บาท/ตัน

๑๓) จุดรับซื้อผลผลิตและโรงงานแปรรูป

แหล่งรับซื้อที่มีความสำคัญในอำเภอโฏสุมพิสัยประกอบไปด้วย

๑. โรงสีข้าว มีแหล่งใหญ่ๆ ๑ แห่ง ดังนี้ โรงสีข้าวดุสิตอินเตอร์ไรด์

แหล่งรับซื้อที่มีความสำคัญในอำเภอโกสุมพิสัยประกอบไปด้วย

จุดรับซื้อข้าว มี ๕ แห่ง ดังนี้

ตารางที่ ๑๓ แสดงจุดรับซื้อผลผลิตข้าวอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อโรงงาน/ แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		
			โซน	X	Y
๑	โรงสีข้าวดุสิตไรด์	ต.หนองบอน	๔๘	๒๙๒๗๓๕	๑๗๙๗๔๖๙
๒	โกสุมพืชผล	ต.หัวขวาง	๔๘	๒๙๓๕๗๓	๑๗๙๗๔๘๒
๓	รัตนมงคล	ต.หัวขวาง	๔๘	๒๙๒๙๑๗	๑๗๙๗๔๓๑
๔	สหกรณ์การเกษตร	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๙๕๕๙๐	๑๗๙๙๗๘๗
๕	ท่าข้าวพัฒนา	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๙๗๗๘๕	๑๘๐๔๐๑๐

๖	ลานข้าวโชคอำนวย	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๙๗๙๑๓	๑๘๐๔๙๖๒

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม, ๒๕๕๙

ภาพที่ ๙ แผนที่แสดงจุดรับซื้อข้าว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๒.๑.๒ ปัญหาของชุมชน

จากการจัดเวทีชุมชนของแกนนำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน โดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเลิงใต้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเลิงใต้ พอสรุปเป็นภาพรวมของตำบลเลิงใต้ แยกเป็นด้านต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ

ด้านกายภาพ	ด้านชีวภาพ	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม
1.แหล่งน้ำเพื่อการ	1.พันธุ์พืชที่ดี ยังมีไม่	1.ภาคผลผลิตไม่คงที่	1.ปัญหาความยากจน
เกษตรไม่เพียงพอใน	เพียงพอ เช่น พันธุ์	ส่วนใหญ่ราคาผลผลิต	2.ภาวะหนี้สินมาก
การประกอบอาชีพ	ข้าว ไม้ผล	ต่ำ	3.ด้านสถาบัน
2.ดินขาดความอุดม	2.ผลผลิตการเกษตร	2.เงินทุนมีไม่เพียงพอ	เกษตรกร มีการรวม
สมบูรณ์	ต่อไร่ยังต่ำ	3.ต้นทุนในการผลิต	กลุ่มการผลิตยังไม่เข้ม

3.สภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม	3.โรคแมลงศัตรูข้าว	สูง	แข็งเท่าที่ควร
4.พื้นที่ทำการเกษตร	ระบาด	4.ขาดอาชีพเสริม	4.การบริการด้าน
ต.เลิงใต้ อาศัยน้ำทำ	4.น้ำท่วม	5.การอพยพแรงงาน	สาธารณสุข มีขบวน
การเกษตร 3 ทาง	ซ้ำซากทำให้ได้ผล	เพื่อไปหางานทำหลัง	การหลายขั้นตอน
ได้แก่ ชลประทานน้ำ	ผลิตน้อย,ไม่ได้ผลเลย	ฤดูการทำนา	5.การศึกษาส่วนใหญ่
พองหนองหวาย			ยังเป็นระดับชั้น
,เครื่องสูบน้ำไฟฟ้า,			ประถมศึกษา
อาศัยน้ำฝน			6.การขนส่งผลผลิต
			ทางการเกษตรไม่
			สะดวกบางส่วน
			7.ไฟฟ้า/โทรศัพท์
			สาธารณะมีน้อย

สภาพปัญหาความยากจนของชุมชน

จากการทำเวทีชุมชนพอสรุปข้อมูลความยากจนของประชาชนในตำบลเลิงใต้และเสนอแนะทางแก้ไขเบื้องต้นดังนี้

มูลเหตุความยากจน	แนวทางแก้ไข
- มีรายได้น้อย	จัดหาอาชีพเสริมตามศักยภาพของพื้นที่
- ขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิต	จัดการอบรมและทัศนศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ
- มีภาวะหนี้สินมาก	ปรับโครงสร้างหนี้สินให้อยู่ในระบบ
- ขาดเงินทุนสนับสนุน	ให้ราษฎรเข้าถึงเงินทุนของรัฐในระบบ
- ราคาผลิตตกต่ำ	ให้รัฐบาลประกันราคาผลผลิต
- ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	จัดสร้างระบบชลประทานให้ทั่วถึง,เพียงพอ
- การขนส่งผลผลิตทางการเกษตรบางส่วนไม่สะดวก	ขอให้ อบต. และรัฐจัดงบประมาณสนับสนุน
- เกิดภัยธรรมชาติซ้ำซาก(น้ำท่วม)	จัดทำระบบชลประทานที่เหมาะสมและจัดสร้าง
	แหล่งน้ำธรรมชาติ
- ขาดที่ดินทำกิน	เสนอรัฐบาลจัดที่ทำกิน
- ขาดอาชีพเสริม	จัดอบรมวิชาชีพเฉพาะที่สนใจ
- ปัญหาด้านสุขภาพ	ส่งเสริมการออกกำลังกาย แพทย์แผนไทย
- อัตราดอกเบี้ยสูง เวลาผ่อนชำระมีเวลาสั้น	เสนอให้รัฐหาแหล่งเงินทุน
	อัตราดอกเบี้ยต่ำ มีเวลาผ่อนชำระคืนนาน

๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๑๔ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบล เป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร ๑.๑ ทรัพยากรดิน	- สภาพพื้นที่นาบางแห่งขาดความอุดมสมบูรณ์ - ดินค่อนข้างเป็นเหนียว และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ	- ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไถกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไถกลบปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด	**ม.๑ ม.๒ ม.๓ ม.๕ ม.๗ ม.๘ ม.๑๐ ม.๑๑ ม.๑๒**	**ม.๑ ม.๒ ม.๓ ม.๕ ม.๗ ม.๘ ม.๑๐ ม.๑๑ ม.๑๒**
๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดที่สำคัญ) ๒.๑ ข้าว	- ราคาผลผลิตตกต่ำ	- ประกอบอาชีพเสริม	**ทุกหมู่บ้าน**	

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบล เป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
	- อยู่ห่างไกลแหล่งรับซื้อ	- สร้างตลาดแบบขายตรง (ขายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้ซื้อโดยตรง) - เลือกขายสินค้าให้กับจุดรับซื้อที่อยู่ใกล้ที่สุด	**ทุกหมู่บ้าน**	
๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๓.๑ การรวมกลุ่ม	- ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว	**ม.๖** **ม.๘** **ม.๙** **ม.๑๐**	**ม.๖** **ม.๘** **ม.๙** **ม.๑๐**
๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๔.๑ การแปรรูปข้าว	- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มีคุณภาพ - ศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ	ม.๑๐	ม.๑๐

๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลเลิงใต้ ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๑๕ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยภายใน / ปัจจัยภายนอก	**จุดแข็ง (Strengths : S)** ๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะทุกหมู่บ้าน	**จุดอ่อน (Weaknesses : W)** ๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร ๒. เกษตรกรไม่มีความรู้เรื่องการแปรรูป
โอกาส (Opportunities : O) ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก ๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม ๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว ๔. พื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูก	**SO กลยุทธ์เชิงรุก** ๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒) ๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓) ๓. การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๑+O๒)	**WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ๑. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี W๑+O๒) ๒. การรวมกลุ่มเกษตรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน ๒. บางพื้นที่มีน้ำท่วมขัง	**ST กลยุทธ์ป้องกัน** ๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑) ๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)	**WT กลยุทธ์เชิงรับ** ๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก
   ๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว
   ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
   ๑.๓ การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข
   ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี
   ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว

๓. กลยุทธ์ป้องกัน
   ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
   ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ
   ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น

บทที่ ๓
ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต

กลยุทธ์ : การเพิ่มปริมาณผลผลิต

โครงการที่ ๑ การใส่ปุ๋ยให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช

โครงการที่ ๒ โครงการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

โครงการที่ ๓ ส่งเสริมการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร

กลยุทธ์ : การรวมกลุ่มเกษตรกร

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพด้านการเกษตร

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๒.๑ แหล่งน้ำ

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

กลยุทธ์ : สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมทำปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ

โครงการที่ ๒ โครงการจัดการองค์ความรู้และอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น

โครงการที่ ๓ ส่งเสริมการไถกลบตอซัง งดเผาฟาง และตอซังพืช ในนาข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดภาวะหมอกควันในพื้นที่การเกษตร

๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

๓.๒.๑ การแปรรูปผลผลิต

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

กลยุทธ์ : แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โครงการที่ ๑ โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเลิงใต้

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี69	ปี70				
1.	โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	1.การผลิตข้าวในปัจจุบันมีการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมี ทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต รวมทั้งดิน,น้ำ และสภาพแวดล้อม 2.เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต 3.ได้ผลผลิตข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐาน 4.เพื่อเป็นไปตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดและนโยบายของรัฐ	45 ราย/ 225 ไร่	45 ราย/ 225 ไร่	45 ราย/ 225 ไร่	45 ราย/ 225ไร่	45 ราย/ 225ไร่	1.ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2.คัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ 3.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 4.รณรงค์การไถกลบตอซัง และการหว่านพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงดิน 5.ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการผลิต 5 ครั้ง ตลอดฤดูกาลผลิต	-จนท.สนง.เกษตรประจำตำบลเลิงใต้ -สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย	- อบต.เลิงใต้ -สำนักงานเกษตรจังหวัด --พัฒนาที่ดิน	1.เกษตรกรมีความรู้และทักษะในกระบวนการผลิตข้าวปลอดภัยจากสารพิษ 2.ต้นทุนการผลิตต่อไร่ลดลง 3.ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ 4.เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้ได้เอง

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี69	ปี70				
2.	โครงการรณรงค์การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช	-ในปัจจุบันเกษตรกร มีการใช้ปุ๋ยเคมี , สารเคมี ในการปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งพืชผักด้วย ทำให้เพิ่มรายจ่ายในการผลิต ซึ่งไม่ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค จึงควรส่งเสริมการผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและรักษาสุขภาพผู้ผลิต รวมทั้งสภาพแวดล้อม	50 ครัวเรือน/ 12 หมู่บ้าน	50 ครัวเรือน /12 หมู่บ้าน	50 ครัวเรือน/ 12 หมู่บ้าน	50 ครัวเรือน/ 12 หมู่บ้าน	50 ครัวเรือน/ 12 หมู่บ้าน	1.ประชุมคณะกรรมการจนท.สนง.เกษตร 2.คัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ 3.รับสมัครสมาชิกร่วมโครงการ 4.ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 4.ศึกษาดูงาน 5.ติดตามประเมินผล	จนท.สนง.เกษตรประจำตำบลเลิงใต้	- อบต.เลิงใต้ - สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย	1.เกษตรกรมีความรู้และทักษะผลิต/ใช้สารชีวภัณฑ์ 2.เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการลดรายจ่าย 3.ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเลิงใต้

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70				
3.	โครงการส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชน และเกษตรกรในพื้นที่มีการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน และสามารถเข้าถึงแหล่งงบประมาณโดยการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบเงินกู้และเงินสนับสนุนเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนทำให้มีความเข้มแข็งทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน ในเขตพื้นที่ ในที่สุดก็จะทำให้	1 กลุ่ม	1 กลุ่ม	1 กลุ่ม	1 กลุ่ม	1 กลุ่ม	1.ประชาสัมพันธ์เรื่องวิสาหกิจชุมชน 2.จัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการ และสมาชิก เพื่อเสริมสร้างกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อเข้าถึงแหล่งเงินทุน 3.ทัศนศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ 4.ประเมินผลวิสาหกิจชุมชนเพื่อจัดกลุ่ม	จนท.สนง.เกษตรประจำตำบลเลิงใต้ -สำนักงานเกษตรอำเภอ	-อบต.เลิงใต้ -สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย	1.มีการรวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนและต่อทะเบียนกลุ่มเดิม 2.มีการดำเนินกิจกรรมตลอดทั้งปี 3.วิสาหกิจได้รับงบประมาณสนับสนุน 4.มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

		ประเทศชาติ สามารถพัฒนาในทางที่ดี และมีความยั่งยืนตลอดไป									

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเลิงใต้

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี69	ปี70				
4.	โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า	1.ตำบลเลิงใต้เป็นตำบลที่มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าได้หลายชนิด เช่น -การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว เช่นข้าวกล้อง,ข้าวกล้องงอก -การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลา -การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกก 2.เพื่อเป็นการเสริมสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าของสินค้า	3 กลุ่ม	3 กลุ่ม	3 กลุ่ม	3 กลุ่ม	3 กลุ่ม	1.จัดทำเวทีประชาคมเพื่อหาความต้องการของกลุ่มแม่บ้านในการที่จะแปรรูปผลิตภัณฑ์ 2.ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย 3.รับสมัครสมาชิกกลุ่ม 4.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 5.ประสานงานการถ่ายทอดความรู้เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ 6.ติดตามประเมินผล	-สนง.เกษตรอำเภอ -การศึกษานอกโรงเรียน -สนง.พัฒนาชุมชน	- อบต.เลิงใต้ -สนง.เกษตรจังหวัด -สนง.พัฒนาชุมชนจังหวัด -ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	1.ผู้เข้าร่วมโครงการมีความทักษะ.ในการแปรรูปสินการตลาด เพิ่มขึ้น 2.ประชาชนมีรายได้เพิ่ม 3.ลดอัตราการว่างงาน

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเลิงใต้

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	หลักการเหตุผล	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 62	ปี 63	ปี 64	ปี 65	ปี 65				
5.	โครงการจัดการองค์ความรู้และอนุรักษ์พืชท้องถิ่น	1เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากกิจกรรมการเกษตร 2.เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตของเกษตรกรและสร้างจุดเรียนรู้ 3.เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป	50 คน	50 คน	50 คน	50 คน	50 คน	1.ประชุมกรรมการศูนย์ 2.ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย 3.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 4.จัดทำเวทีการจัดการองค์ความรู้ 4.สรุปองค์ความรู้/เผยแพร่	-สนง.เกษตรอำเภอ	- อบต.เลิงใต้ -สนง.เกษตรจังหวัด -สนง.พัฒนาชุมชนจังหวัด -ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	1.เกษตรกรมีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น 2.มีจุดเรียนรู้เพิ่มขึ้น 3.เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิต การแปรรูป

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี68	ปี69	ปี70				
6.	โครงการ ส่งเสริมการไถกลบตอซัง งดเผาฟางและตอซังพืช ในนาข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และ ลดภาวะหมอกควันในพื้นที่การเกษตร	๑.เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรไถกลบตอซัง งดการเผาฟางและตอซังพืชในนาข้าว เป็นการลดหมอก ควันในพื้นที่เกษตร เป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ๒.เพื่อให้เกษตรกรได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีเข้าใจแนวทางการทำการเกษตรที่ปลอดภัยและมีจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ๓.เพื่อให้มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบเกี่ยวกับ	คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเลิงใต้	คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเลิงใต้	คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเลิงใต้	คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเลิงใต้	คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบลเลิงใต้	1. ประชุมกรรมการศูนย์ฯ/จัดเก็บข้อมูล 2. จัดเวทีชุมชนเพื่อทำแผนพัฒนาการเกษตร 3. จัดทำข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 4. การติดตามประเมินผล	จนท.สนง.เกษตรประจำตำบลเลิงใต้	- อบต.แก้งแก - สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย	1. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแกได้ปฏิบัติงานสำเร็จตามบทบาทหน้าที่ 2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒาอาชีพด้านการเกษตรโดยใช้ศูนย์ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกลไกการทำงาน 3.พื้นที่การเกษตรได้รับการพัฒนาฟื้นฟูการจัดการดินโดยการไถกลบซังและเศษพืชในนาข้าว ๔.เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้สร้างจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม

		การพัฒนาพื้นที่การจัดการดินที่เหมาะสม และการ ปรับปรุงบำรุงดิน									

บทที่ 6

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- จนท.สนง.เกษตรตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

หลักการและเหตุผล

อาชีพหลักของเกษตรกรในตำบลเลิงใต้ ได้แก่การผลิตข้าวแต่ในปัจจุบันมีการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมีทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต รวมทั้งดิน,น้ำ และสภาพแวดล้อม ส่งผลถึงต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย ถ้ามีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีกระบวนการผลิตข้าวตามระบบการผลิตพืชที่ดีและเหมาะสม รวมทั้งรณรงค์ให้มีการใช้ปุ๋ยคอก และปุ๋ยหมักชีวภาพทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตข้าวที่ได้ก็จะปลอดภัยและได้มาตรฐาน ทำให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดระดับประเทศ ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดและนโยบายของรัฐ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมี
2. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตพืชที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานตามระบบการผลิตพืชที่ดีและเหมาะสม
3. เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

เป้าหมาย 45 ราย/225 ไร่

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 1-12 ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณปี 2566-2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
2. คัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ

3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม

4. รณรงค์การไถกลบตอซัง และการหว่านพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงดิน

5. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการผลิต 5 ครั้ง ตลอดฤดูกาลผลิต

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ											
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค.	พ.ย.
1. จัดเวทีประชาคม	1 ครั้ง 1 วัน		← →										
2.ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย/รับสมัครสมาชิก	45 ราย/ 225ไร่			← →									
3.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน				← →								
4.อบรมถ่ายทอดความรู้	5 ครั้ง 5 วัน						←	—	—	—	→		
5. ติดตามประเมินผล													← →

งบประมาณ

- ค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมจัดทำประชาคม จำนวน 60 ราย 1 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท
  เป็นเงิน 9,000 บาท
- ค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 45 ราย 5 ครั้งๆละ 1 วัน ๆ ละ 150 บาท
  เป็นเงิน 33,750 บาท
- ค่าวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ 5 ครั้ง ๆ ละ 600 บาท เป็นเงิน 3,000 บาท
- ค่าวัสดุในการจัดอบรมสำหรับเกษตรกร 45 รายๆละ 100 บาท เป็นเงิน 4,500 บาท
- ค่าการจัดทำแปลงสาธิต จำนวน 1 แปลง 10 ไร่ ๆ ละ 1,200 บาท เป็นเงิน 12,000 บาท

  รวมงบประมาณ 62,250 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ต้นทุนการผลิตลดลง
2. ได้ผลผลิตข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐาน
3. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. ชื่อโครงการ โครงการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

หลักการและเหตุผล

การผลิตพืชในปัจจุบันมีการใช้สารเคมีมากขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว เห็นผลทันใจ แต่จะ ทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต รวมทั้งดิน,น้ำ และสภาพแวดล้อม ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย ถ้ามีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องสารเคมี และการใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย จะส่งผลถึงสุขภาพของเกษตรกร ผลผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศน์จะมีความสมดุลย์ตามธรรมชาติ และผลลัพธ์สุดท้าย รายได้เกษตรกรจะเพิ่มขึ้นเพราะต้นทุนลดลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรรู้จักสารเคมี และการใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. เพื่อความปลอดภัยของเกษตรกร ผลผลิต และระบบนิเวศน์ที่สมดุลย์
3. เพื่อต้นทุนการผลิตลดลง

เป้าหมาย เกษตรกรจำนวน 50 ราย

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 1-10 ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระยะเวลาดำเนินการ ตุลาคม 2566-กันยายน 2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
2. คัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม
4. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ตัวแทนเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตร

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ									
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ ฯ	1 ครั้ง 1 วัน			←	→						
2. คัดเลือกพื้นที่และสมาชิกร่วมโครงการ	50 ราย					←	→				
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน					←	→				
4.การอบรมเชิงปฏิบัติการ/ถ่ายทอดความรู้	1 ครั้ง 3 วัน						←	—	→		
5. ติดตามประเมินผลโครงการ								←	—	→	

งบประมาณ

- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 50 ราย จำนวน 1 ครั้ง 2 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 15,000 บาท
- ค่าวัสดุในการตรวจสารพิษตกค้าง สำหรับเกษตรกรจำนวน 50 ราย เป็นเงิน 5,000บาท
- ค่าวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ 12 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท เป็นเงิน 7,200 บาท
- ค่าเอกสารประกอบการอบรม สำหรับเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 50 รายๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 12,500 บาท
- ค่าวัสดุในการจัดอบรมสำหรับเกษตรกร 50 ราย เป็นเงิน 10,300 บาท

<u>รวมงบประมาณ 50,000 บาท</u>

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรรู้จักชนิดของสารเคมี และมีการใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. เกษตรกร ผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัย และระบบนิเวศน์มีความสมดุลย์
3. เกษตกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพด้านการเกษตร

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

หลักการและเหตุผล

เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชน และเกษตรกรในพื้นที่มีการรวมกลุ่มกิจกรรม เพื่อจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน และสามารถเข้าถึงแหล่งงบประมาณโดยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบเงินกู้ และเงินสนับสนุนเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนทำให้มีความเข้มแข็งทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน ในเขตพื้นที่ ในที่สุดก็จะทำให้ประเทศชาติ สามารถพัฒนาในทางที่ดี และมีความยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรที่รวมกลุ่มตามกิจกรรม มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน
2. พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อสร้างเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน
4. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย 5 กลุ่มๆละ 10 คน รวม 50 คน

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 1- 12 ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

ระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณปี 2566-2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์เรื่องวิสาหกิจชุมชน

2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการ และสมาชิก วิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างกิจกรรมของกลุ่ม

3. ศึกษาดูงานกลุ่มที่สำเร็จ

4. ประเมินผลวิสาหกิจชุมชนเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ											
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค.	พ.ย.
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ฯ	1 ครั้ง 1 วัน		←	—	—	—	—	—	—	—	→		
2.จัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการและสมาชิก เพื่อเสริมสร้างกิจกรรมของกลุ่ม	1ครั้ง 3วัน 50คน			←	—	→							
3.ทัศนศึกษาดูงานกลุ่มที่สำเร็จ	1 ครั้ง 3 วัน				←	→							
4.ประเมินผลวิสาหกิจชุมชน	3กลุ่ม					←	—	—	—	—	→		

งบประมาณ

- ค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 50 ราย จำนวน 1 ครั้ง 3 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 22,500 บาท
- ค่าวัสดุสำหรับเกษตรกรจำนวน 50 คนๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 7,500 บาท
- ค่าวิทยากร จำนวน 18 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท 10,800 บาท
- ค่าเหมารถในการศึกษาดูงานจำนวน 2 วัน เป็นเงิน 45,000 บาท
- ค่าเบี้ยเลี้ยงในการไปศึกษาดูงาน 50 คนๆละ 1,000 บาท เป็นเงิน 50,000 บาท
- ค่าอุปกรณ์การอบรม91,700 บาท

รวมงบประมาณ 227,500 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความรู้ และนำมาพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม

2. วิสาหกิจที่จดทะเบียนแล้วเดิม มีการต่อทะเบียนกลุ่ม

4. โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หลักการและเหตุผล

ตำบลเลิงใต้เป็นตำบลที่มีศักยภาพในการพัฒนาแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าได้หลายชนิด อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกิจกรรม สร้างกองทุน รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่าย สร้างให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดทั้งปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร
2. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มกิจกรรม สร้างกองทุน พัฒนาอาชีพ
3. เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้อย่างต่อเนื่อง

เป้าหมาย 2 กลุ่มๆละ 25 คน (ปีละ 2 กลุ่ม)

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 1-12 ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

ระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณ ปี 2566-2570

วิธีการดำเนินงาน

- จัดเวทีประชาคมเพื่อหาความต้องการของกลุ่มแม่บ้านในการที่จะแปรรูปผลิตภัณฑ์
- ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย
- รับสมัครสมาชิกกลุ่ม
- จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม
- อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และศึกษาดูงาน
- ติดตามประเมินผล

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ											
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค.	พ.ย.
1. จัดเวทีประชาคม	1 ครั้ง 1 วัน		←	→									
2.ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย/รับสมัครสมาชิก	50คน			←	→								
3.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน				←	→							
4.อบรมถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงาน	1ครั้ง 3วัน					←	→						
5.ติดตามประเมินผล				←								→	

งบประมาณ

- ค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมเวทีชุมชนจำนวน 50 ราย จำนวน 1 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 7,500 บาท
- ค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 50 ราย จำนวน 1 ครั้ง 3 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 22,500 บาท
- ค่าวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ 18 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท เป็นเงิน 10,800 บาท
- ค่าวัสดุในการจัดอบรม จำนวน 1 ครั้ง 3 วัน เป็นเงิน 1,000 บาท
- ค่าเหมารถในการศึกษาดูงานจำนวน 1 วัน เป็นเงิน 25,000 บาท
- ค่าเบี้ยเลี้ยงในการไปศึกษาดูงาน 50 คน เป็นเงิน 10,000 บาท

รวมงบประมาณ 67,800 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้และทักษะในการแปรรูปสินค้า และการตลาดเพิ่มขึ้น
2. เกิดกลุ่มกิจกรรม มีการสร้างกองทุน

3. ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและต่อเนื่อง

5.ชื่อโครงการ โครงการส่งเสริมทำปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

หลักการและเหตุผล

การผลิตพืชในปัจจุบันมีการใช้สารเคมีมากขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว เห็นผลทันใจ แต่จะ ทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต รวมทั้งดิน,น้ำ และสภาพแวดล้อม ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย ถ้ามีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องสารเคมี และการใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย จะส่งผลถึงสุขภาพของเกษตรกร ผลผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศน์จะมีความสมดุลย์ตามธรรมชาติ และผลลัพธ์สุดท้ายรายได้เกษตรกรจะเพิ่มขึ้นเพราะต้นทุนลดลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรรู้จักสารเคมี และการใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. เพื่อความปลอดภัยของเกษตรกร ผลผลิต และระบบนิเวศน์ที่สมดุลย์
3. เพื่อต้นทุนการผลิตลดลง

เป้าหมาย เกษตรกรจำนวน 100 ราย

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 1-10 ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระยะเวลาดำเนินการ ตุลาคม 2566-กันยายน 2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
2. คัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม
4. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ตัวแทนเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตร

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ									
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ ฯ	1 ครั้ง 1 วัน			←	→						
2. คัดเลือกพื้นที่และสมาชิกร่วมโครงการ	50 ราย					←	→				
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน					←	→				
4.การอบรมเชิงปฏิบัติการ/ถ่ายทอดความรู้	1 ครั้ง 3 วัน						←	—	→		
5. ติดตามประเมินผลโครงการ								←	—	→	

งบประมาณ

- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 100 ราย จำนวน 1 ครั้ง 2 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 30,000 บาท
- ค่าวัสดุในการตรวจสารพิษตกค้าง สำหรับเกษตรกรจำนวน 100 ราย เป็นเงิน 20,000บาท
- ค่าวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ 12 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท เป็นเงิน 7,200 บาท
- ค่าเอกสารประกอบการอบรม สำหรับเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 100 รายๆ ละ 250 บาท เป็นเงิน 25,000 บาท
- ค่าวัสดุในการจัดอบรมสำหรับเกษตรกร 100 ราย เป็นเงิน 27,800 บาท

<u>รวมงบประมาณ 110,000 บาท</u>

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.เกษตรกรรู้จักชนิดของสารเคมี และมีการใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. เกษตรกร ผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัย และระบบนิเวศน์มีความสมดุลย์

3.เกษตกรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

6.ชื่อโครงการ โครงการจัดการองค์ความรู้และอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น

ผู้รับผิดชอบโครงการ

-ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

หลักการและเหตุผล

การผลิตการเกษตรในปัจจุบัน เกษตรกรส่วนใหญ่สนใจเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตสร้างรายได้ แต่ขณะเดียวกันยังขาดการจัดการองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสามารถพัฒนาและต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อการทำการเกษตร ดังนั้นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งถือเป็นกลไกส่วนหนึ่งของชุมชนจึงมีความประสงค์จะจัดเวทีเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร และส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่นที่มีในชุมชน เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมแก่เกษตรกรและบุคคลที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

1.เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากการทำกิจกรรมการเกษตร

2.เพื่อพัฒนาศักยภาพในการผลิตของเกษตรกร ตลอดจนสร้างจุดเรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน

3.เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป

เป้าหมาย เกษตรกรจำนวน 50 ราย

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 1-12 ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระยะเวลาดำเนินการ ตุลาคม 2566-กันยายน 2570

วิธีการดำเนินงาน

1.ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลผู้แทนชุมชน

2.จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม

3.การจัดทำเวทีการจัดการองค์ความรู้พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

4.สรุปองค์ความรู้และเผยแพร่

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ ปี 2566-2570									
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ ฯ	1 ครั้ง 1 วัน			←	→						
2. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน				←	→					
3. การจัดทำเวทีการจัดการองค์ความรู้	1 ครั้ง 1 วัน					←	→				
4.สรุปองค์ความรู้และเผยแพร่	1 ครั้ง 1 วัน					←	→				

งบประมาณ

- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 ราย จำนวน 1 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 7,500 บาท
- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 ราย จำนวน 1 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 7,500 บาท
- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมจัดทำเวที จำนวน 60 ราย จำนวน 1 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 9,000 บาท
- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 100 ราย จำนวน 1 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 15,000 บาท
- ค่าวัสดุและการจัดทำเอกสาร ในการประชุมและจัดเวทีเรียนรู้ เป็นเงิน 5,000 บาท

<u>รวมงบประมาณ 39,000 บาท</u>

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.เกษตรกรมีองค์ความรู้ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สามารถศึกษาและดูงานในชุมชน

2. เกษตรกรมีความรู้และทักษะด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น

๗. ชื่อโครงการ : ส่งเสริมการไถกลบตอซัง งดเผาฟาง และตอซังพืช ในนาข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดภาวะหมอกควันในพื้นที่การเกษตร

หน่วยงานรับผิดชอบ

เจ้าหน้าเกษตรที่ผู้รับผิดชอบตำบลเลิงใต้ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

หลักการและเหตุผล

ทรัพยากรดินเป็นเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันทรัพยากรดินอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และ การเพิ่มของประชากร ทำให้มีการนำเอาที่ดินมาใช้ในกิจการต่าง ๆ โดยขาดความระมัดระวัง และ การบำรุงรักษาตลอดจนมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพของดิน ซึ่งมีผลกระทบต่อการปรับ โครงสร้างดินและธาตุที่จำเป็นแก่พืช ส่งผลทำให้ดินเสื่อมสภาพ อินทรียวัตถุลดลง ดินแปรสภาพ และเกิดกรดในดิน ดังนั้น การนำวิธีเขตกรรมมาใช้ในการเกษตร เช่น การไถกลบตอซังพืช การ ฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพเพื่อย่อยสลายตอซังข้าว หรือนำเอาเศษพืช จากไร่นา มาผลิตเป็นปุ๋ยหมัก หรือน้ำหมักชีวภาพ จะเป็นการใช้วัสดุให้เกิดประโยชน์ ทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นและลดต้นทุน การผลิต เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จึงจัดทำโครงการการไถกลบ ตอซัง งดเผาฟางและตอซังพืช ในนาข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดภาวะหมอกควันใน พื้นที่การเกษตร เพื่อให้โครงสร้างของดินมีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการผลิตภาคการเกษตรเป็นการ ใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

๑.เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรไถกลบตอซัง งดการเผาฟางและตอซังพืช ในนาข้าว เป็นการลดหมอกควันในพื้นที่เกษตร เป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

๒.เพื่อให้เกษตรกรได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีเข้าใจแนวทางการทำการเกษตรที่ปลอดภัยและมีจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๓.เพื่อให้มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่การจัดการดินที่เหมาะสม และ การปรับปรุงบำรุงดิน

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน ๑๐๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๑๒ ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย

ระยะเวลาดำเนินการ

ธันวาคม ๒๕๖๖ – กุมภาพันธ์ ๒๕๗๐

วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

๒. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรร่วมดำเนินโครงการ

๓. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม

๔. เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการดิน การไถกลบตอซังพืช และการปรับปรุงบำรุงดินในนาข้าวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๕.จัดรณรงค์และถ่ายทอดความรู้กลุ่มเกษตรกร

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ									
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย
๑. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ ฯ	๑ ครั้ง ๑ วัน	←	→								

๒. คัดเลือกสมาชิกร่วมโครงการ	๑๐๐ ราย	↔									
๓. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	๑ ครั้ง ๑ วัน	↔									
๔. .ถ่ายทอดความรู้ จัดรณรงค์ถ่ายทอดความรู้และสาธิตไถกลบตอซัง	๑ ครั้ง ๑ วัน		↔	↔							
๕. ติดตามและประเมินผลโครงการ					↔	↔					

งบประมาณ

- ค่าจัดกิจกรรมรณรงค์และถ่ายทอดองค์การจัดการดินและไถกลบตอซังพืชในนาข้าว จำนวน ๑ ครั้ง (๑ กลุ่มๆละ ๑๐๐ ราย) ค่าใช้จ่ายจัดกิจกรรมครั้งละ ๓๐,๐๐๐ บาทเป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท

- ค่าอาหารสำหรับเกษตรกรจำนวน ๑๐๐ ราย จำนวน ๑ มื้อ ๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท

- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับเกษตรกรจำนวน ๑๐๐ ราย จำนวน ๒ มื้อ ๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท

- ค่าเวทีกิจกรรม,เอกสารเผยแพร่,ป้ายรณรงค์ อื่นๆ เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท

<u>รวมงบประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท</u>

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการดิน การไถกลบตอซังพืช และการปรับปรุงบำรุงดินในนาข้าวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒.พื้นที่การเกษตรได้รับการฟื้นฟูการจัดการดินที่เหมาะสม เกษตรกรลดการเผาทำลายตอซังพืช ลดหมอกควันในพื้นที่การเกษตร

๓.พื้นที่หมู่บ้านและชุมชนมีแปลงสาธิตจุดเรียนรู้สำหรับเป็นต้นแบบและศึกษาดูงานได้

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1
คำอธิบายกลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๗

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบในบริเวณที่ราบตะกอนน้ำพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเลวหรือค่อนข้างเลว เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียวสีเทาแก่ดินล่างเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลอ่อน สีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐ – ๗.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ ส่วนใหญ่มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเลว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียว ดินมีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประพวกสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง ดินมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ดินชั้นบนมักมีปฏิกิริยาเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐-๖.๐
ส่วนดินชั้นล่างจะเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐-๗.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำหรือการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบที่ส่วนใหญ่มาจากหินตะกอน พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขาหรือเป็นพื้นที่ภูเขาเป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็น
ดินร่วนเหนียวปนทราย ดินมีสีน้ำตาล สีเหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของพวกวัสดุเนื้อหยาบ เป็นพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขาหรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนหยาบ ดินมีสีน้ำตาล สี

เหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕ – ๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนัก องวัสดุเนื้อค่อนข้างหยาบ ที่มาจากพวกหินตะกอนหรือหินแปร พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขาเป็นดินตื้น มีการระบายน้ำดี เนื้อดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหินหรือปนกรวด ก้อนกรวดส่วนใหญ่เป็นหินกลมมน หรือเศษหินต่างๆ ถ้าเป็นดินปนเศษหินมักพบชั้นหินพื้นตื้นกว่า ๕๐ เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ
ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐- ๖.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๔๙

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากวัสดุเนื้อค่อนข้างหยาบ วางทับอยู่บนชั้นดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินพื้นหรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินที่ต่างชนิดต่างยุคกัน พบบริเวณพื้นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินตื้นถึงตื้นมากถึงชั้นลูกรัง มีการระบายน้ำดีปานกลาง เนื้อดินบนบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนลูกรังหรือเศษหินทราย พบภายในความลึกก่อน ๕๐ เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาลหรือสีเหลือง และก่อนความลึก ๑๐๐ เซนติเมตร จะเป็นชั้นดินเหนียวสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีแดงและมีศิลาแลงอ่อนปะปนอยู่จำนวนมาก อาจพบชั้นหินทรายหรือหินดินดานที่ผุพังสลายตัวแล้วในชั้นถัดไป ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐ – ๖.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัสดุเนื้อหยาบที่มาจากพวกหินตะกอนหรือหินอัคนีพบบริเวณพื้นที่ดอน มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินลึกปานกลาง มีการระบายน้ำดี เนื้อดินตอนบนช่วง ๕๐เซนติเมตร เป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหิน มักพบชั้นพบหินพื้นลึกกว่า ๑๐๐เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐ – ๖.๐

แนวทางแก้ไขดินมีปัญหาจังหวัดขอนแก่น

ดินเค็ม

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชทนเค็มและพืชชอบเค็ม เช่น ข้าวทนเค็ม

และปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้โตเร็วที่มีรากลึก และในการปลูกควรเลือกพื้นที่ที่มีคราบเกลือไม่มากนัก และมีน้ำชลประทานสำหรับใช้ในการเพาะปลูกด้วย

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อปรับโครงสร้างของดิน

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ควรมีวัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันไม่ให้เกลือขึ้นมาอยู่ที่ผิวดิน

ดินตื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชที่มีระบบรากสั้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก นอกจากนี้ยังสามารถปลูกไม้ผลบางชนิดที่มีระบบรากไม่ลึกมากได้ เช่น มะม่วง น้อยหน่า มะขาม เป็นต้น

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น สาร พด.ต่างๆ

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ในกรณีที่ปลูกพืชไร่ ควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบหรือปลูกพืชคลุมดินร่วมด้วย

ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ควรเป็นพืชที่มีระบบรากตื้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก และปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก เป็นต้น

- หลีกเลี่ยงการปลูกไม้ยืนต้นเพราะรากพืชไม่สามารถชอนไชลงไปในดินชั้นล่างได้ ส่งผลให้พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้

ดินตื้นและมีความลาดชันสูง

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ควรปล่อยไว้ให้คงสภาพตามธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้หรือไม้พุ่ม

- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ดังกล่าว ควรปลูกไม้ผลบางชนิด เช่น น้อยหน่า มะม่วง มะขาม เป็นต้น และควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่ทำการเกษตร เช่น ทำแนวรั้วหญ้าแฝก ปลูกพืชสลับเป็นแถบหรือปลูกพืชคลุมดินต่างๆ เพื่อลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดิน และพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ดินทรายจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรจัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปีร่วมกับปลูกพืชบำรุงดิน มีวัสดุ

คลุมดิน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ อาจใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมด้วยเพื่อปรับโครงสร้างของดิน และเนื่องจากสภาพพื้นที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดน้ำสูงจึงต้องจัดการน้ำอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพราะตามสภาพธรรมชาติดินชนิดนี้มีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ต่ำ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ในแปลงควรปลูกพืชปุ๋ยสด ปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชแซม นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ดินเหนียวจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรมีการไถแหวกร่อง เพื่อช่วยให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้นและควรปรับปรุงดินด้วยอินทรียวัตถุปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือปลูกพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ มีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น การสร้างคันดิน ทำขั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น และจัดหาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง

พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากมีความลาดชันสูงมาก เสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดิน ควรรักษาไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติและสร้างสวนป่า หรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ จำเป็นต้องมีการศึกษาทรัพยากรของแต่ละพื้นที่หรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืชชนิดต่างๆ และจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก และขุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่างเพื่อรักษาเสถียรภาพของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

แนวทางการจัดการดินมีปัญหา(ดินทราย)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง ๑.พันธุ์ไวต่อช่วงแสงปลูกได้เฉพาะ ฤดูนาปี ได้แก่ น้ำสะกุย ๑๙, หางยี ๗๑, เหนียวอุบล ๑, เหนียวอุบล ๒, ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, เหนียวสันป่าตอง, ชุมแพ ๖๐,ขาวปากหม้อ ๑๔๘, ขาวตาแห้ง ๑๗, กข 6, กข ๘ และ กข ๑๕ ๒.พันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสงปลูกได้ทั้งฤดูนาปีและนาปรัง ได้แก่ กข ๑, กข ๒, กข ๓, กข ๔, กข ๕, กข ๗,กข ๙, กข ๑๐, กข ๑๑, กข ๒๑, กข ๒๓, สุพรรณบุรี ๖๐ ๒, พิษณุโลก ๖๐-๒, ข้าวหอมคลองหลวง๑, ปทุมธานี1,สุรินทร์ และเหนียวสกลนคร ๓.พันธุ์ข้าวที่ทนเค็ม ได้แก่ ขาวดอกมะลิ๑๐๕, ขาวตาแห้ง ๑๗, คำผาย ๔๑, เก้ารวง ๘๘,ขาวปากหม้อ ๑๔๘, กข ๑, กข ๖, กข ๗, กข ๘ และ กข ๑๕	- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระทงนาไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขาดน้ำ	แก้ไขโดยปรับกระทงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape)
	- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ	แก้ไขโดยเพิ่มอินทรียวัตถุให้แก่ดิน ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ - ไถกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน - ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไถกลบ - ปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด
	- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม	แนวทางแก้ไข และปรับปรุงดินเค็ม - เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาปลูก - ปล่อยให้น้ำขังในแปลง ๒-๓ วัน แล้วระบายออก จะช่วยลดความเค็มของดินได้ - ปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้ ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๔-๕ ตันต่อไร่อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ดินร่วนซุยและช่วยชะล้างเกลือออกไป ทำให้ความเค็มของดินลดลง ใส่วัสดุปรับปรุงดิน ได้แก่ แกลบ และขี้เลื่อย เป็นต้น ซึ่งอัตราการใส่แกลบที่เหมาะสม ๒-๕ ตันต่อไร่ เพื่อให้ดินไม่แน่นทึบ รากพืชชอนไชได้สะดวก ทำให้ต้นข้าวแข็งแรงต้านทานโรคได้ดี ไถกลบพืชปุ๋ยสด ซึ่งได้แก่

		โสนอัฟริกัน โสนคางคก และอื่นๆ ก่อนปลูกข้าวประมาณ ๓ เดือน แล้วไถกลบเมื่อพืชปุ๋ยสดอายุ ๖๐ วัน และพักดิน ๓๐ วัน ก่อนปลูกข้าว

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ชนิดพืช	**ปัญหาและข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ที่ดิน**	**แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ**
ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง(ต่อ)	- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม	- ควรปลูกไม้ยืนต้นที่ทนเค็ม เช่น ต้นกระถินออสเตรเลีย บนคันนาเพื่อลดการแพร่กระจายเกลือไปยังพื้นที่ข้างเคียงที่ไม่เป็นดินเค็ม
	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ - อัตราปุ๋ย สำหรับข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยให้ใส่ช่วงปักดำสำหรับนาหว่านใส่หลังข้าวงอก ๑๕-๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะข้าวแตกกอใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ ๓ ระยะออกช่อดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ - อัตราปุ๋ยสำหรับข้าวไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ช่วงปักดำ สำหรับนาหว่านใส่หลังข้าวงอก ๑๕ - ๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะออกช่อดอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
พืชไร่ และ พืชผัก	- ดินค่อนข้างเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	แก้ไขโดยเพิ่มอินทรียวัตถุให้แก่ดิน ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๒ ตันต่อไร่ - ไถกลบพืชปุ๋ยสดจากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ปอเทือง ถั่วพุ่ม ถั่วดำ หรือ โสน ต่างๆ เมื่อพืชปุ๋ยสดออกดอกได้ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก่อนปลูกพืช ๒ สัปดาห์ - ใช้วัสดุคลุมดิน เช่น ฟางข้าวหรือเศษพืชต่างๆ เพื่อรักษาความชื้นแก่ดิน - พัฒนาแหล่งน้ำเสริม เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำ ทำให้ดินแห้ง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง
อ้อย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองก้นร่องพร้อมปลูก ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี สูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ เมื่ออ้อยอายุประมาณ ๒-๓ เดือน สำหรับอ้อยตอ จะใช้ปุ๋ยและอัตราเดียวกันและใส่ ๒ครั้ง ครั้งแรกหลังจากทำการตัดแต่งตอ ประมาณ ๑-๔ สัปดาห์ ครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรกประมาณ

		๒-๓ เดือน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ อัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นแปลงปลูกและต้นอ้อย ทุก ๒๐ วัน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	**ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน**	**แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ**
มันสำปะหลัง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ อัตรา ๗๕-๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๗-๑๔ อัตรา ๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อมันสำปะหลังอายุประมาณ ๑-๓ เดือน โดยใส่ข้างแถวปลูกแล้วพรวนกลบ - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการไถกลบพืชปุ๋ยสด เมื่ออายุ ๖๐ วัน และหว่านปุ๋ยคอกก่อนปลูก
ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๓๐-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ครั้งเดียวก่อนปลูกหรือหลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตรฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวโพดอายุ ๓-๔ สัปดาห์ - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐0 มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตรฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล
ข้าวโพดผักสด ได้แก่ข้าวโพดหวานและข้าวโพดข้าวเหนียว	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุได้ ๓-๔ สัปดาห์ - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ชนิดพืช	**ปัญหาและข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ที่ดิน**	**แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ**
แตงโม	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ รองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๔-๑๐-๓๐ อัตรา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อแตงโมอายุ ๓๐ วัน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล
พืชผักต่างๆ พืชผักรับประทานใบ และลำต้น เช่นคะน้า	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	แก้ไขโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ดังนี้ - ใช้ปุ๋ยอินทรีย์สูตร พด.๒ จำนวน ๑๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง โดยเจือจาง

ผักกาดขาว กะหล่ำปลี และกะหล่ำดอก		ด้วยน้ำ ๑๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีตามชนิดของพืช ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๑๐-๑๐ อัตรา ๕๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังปลูก ๕-๗ วัน ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุประมาณ ๓ สัปดาห์
พืชผักรับประทานผล เช่น พริก มะเขือเทศ มะเขือต่าง ๆ และแตงต่าง ๆ	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๖๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังย้ายกล้า ๗ วัน และครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๔๐-๕๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕-๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐๐-๑๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	- เพิ่มอินทรียวัตถุในดิน โดยใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตรา ๓-๕ กิโลกรัมต่อหลุมตอนเตรียมหลุมปลูก - ใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า ใบไม้ หรือปลูกพืชคลุมดินระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ชนิดพืช	**ปัญหาและข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ที่ดิน**	**แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ**
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น(ต่อ)	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	- พัฒนาแหล่งน้ำเสริมในการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งดินจะแห้งทำให้พืชที่ปลูกขาดน้ำ
มะม่วง	-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ตามชนิดของพืช ดังนี้

		- ก่อนปลูกรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกในอัตรา ๕-๑๐ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับ ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๓ กิโลกรัมต่อต้น - อายุ ๓ ปี ขึ้นไปซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต จะแบ่งระยะการใส่ปุ๋ยเป็น ๔ ระยะ ดังนี้ ระยะบำรุงต้นหลังเก็บเกี่ยวใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อ ต้น และให้ซ้ำอีกครั้งเมื่อมะม่วงแตกใบอ่อน ชุดที่ ๒ ระยะสร้างตาดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น สำหรับมะม่วงอายุ ๒-๔ ปี มะม่วงอายุ ๕-๗ ปี ใส่อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และ มะม่วงอายุ ๘ ปี ขึ้นไปใส่อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้น ระยะบำรุงผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ระยะปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น
มะขาม	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมี ดังนี้ ยังไม่ให้ผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดย แบ่งใส่ ๓ ครั้งต่อปี ให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๐.๕ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง คือ ต้นและปลายฤดูฝน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	**ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน**	**แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ**

ลำไย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยคอกอัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น และใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ อายุ ๑-๓ ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น อายุ ๔ ปี ช่วงต้นเดือนสิงหาคม ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับใช้ปุ๋ยสูตร ๐-๕๒-๓๔ อัตรา ๐.๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นทุก๗ วัน ประมาณ ๓ ครั้ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน เพื่อไม่ให้ลำไยแตกใบใหม่ อายุ ๕ ปี ซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต ให้กระตุ้นการแตกใบอ่อนชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงพักตัวพร้อมต่อการออกดอกให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงติดผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ก่อนเก็บผลผลิต ๑ เดือนใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น หลังเก็บผลผลิตใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๕ กิโลกรัมต่อต้นและ ใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น
กล้วย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อัตรา ๔.๕ กิโลกรัมต่อหลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้ง เมื่อกล้วยอายุ ๑ เดือน ๔ เดือน และระยะออกดอก

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ยางพารา	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๓-๐ อัตรา ๑๗๐ กรัมต่อหลุมร่วมกับใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ในช่วงปีที่ ๒-๖ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ โดยในปีที่ ๑ ใช้อัตรา ๓๐๐ กรัมต่อต้นต่อปี ปีที่ ๒ ใช้อัตรา ๔๕๐ กรัมต่อต้นต่อปี ปีที่ ๓ ใช้อัตรา ๔๖๐ กรัมต่อต้นต่อปี ปีที่ ๔ ใช้อัตรา ๔๘๐ กรัมต่อต้นต่อปี ปีที่ ๕ ใช้อัตรา ๕๒๐ กรัมต่อต้นต่อปี ปีที่ ๖ ใช้อัตรา ๕๔๐ กรัมต่อต้นต่อปี - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้เศษใบยางพาราที่ร่วงหล่นทำปุ๋ยหมักสูตรพด. ๑ และผสมจุลินทรีย์ป้องกันโรคราและโคนเน่าของพืชโดยใช้สูตร พด.๓ โรยใส่ระหว่างแถวต้นยางพารา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่พร้อมนำปุ๋ยอินทรีย์น้ำอัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นระหว่างแถวยางพาราที่โคนต้นสูงขึ้นมาจากพื้นดิน ประมาณ ๒ เมตร ทุก ๒ เดือน
ยูคาลิปตัส	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารใกล้เคียงกัน อัตรา ๕๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง โดยใส่ ๓ ครั้ง ครั้งแรกรองก้นหลุมก่อนปลูก ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๑๕ วัน และครั้งที่ ๓ ใส่ช่วงปลายฝน เมื่อยูคาลิปตัสอายุ ๒-๔ ปี ให้ใส่ปุ๋ยครั้งละ ๕๐ กรัมต่อต้น ในช่วงปลายฝน
ไม้ผล - ไม้ยืนต้น	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- พื้นที่ที่มีความชันสูง ใส่ปุ๋ยแบบหลุม โดยขุดหลุมรอบโคน หรือสองข้างลำต้นแล้ว

		กลบ - วางแนวปลูกเป็นแถวตามแนวระดับ แล้วทำการหว่านพืชคลุมดิน

ภาคผนวกที่ 2

รายชื่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลศรีสุข อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

****

๑.นายนพดล ขันธะมาตรย์	กำนันตำบลศรีสุข	ประธานกรรมการ
๒.นายพลายน้อย จันอัมพร	รองนายก อบต.ศรีสุข	รองประธาน
๓.นายเสงี่ยม ศรีหาคำ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑	กรรมการ
๔.นายอธิเดช หมื่นภูเขียว	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒	กรรมการ
๕.นายสุนันท์ ไชยพิเดช	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓	กรรมการ
๖.นายประมวน นามมุงคุณ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔	กรรมการ
๗.นายพงษ์ศิลป์ สีชัยลา	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๕	กรรมการ
๘.นายทองมา โม้พิมพ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๖	กรรมการ
๙.นายสาคร สอนกอง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗	กรรมการ
๑๐.นายเชิดชัย คำภูเขียว	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘	กรรมการ
๑๑.นายโอภาส ศรศักดา	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙	กรรมการ
๑๒.นายลำเชิญ เรืองสุวรรณ์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐	กรรมการ
๑๓.นางโชติกา วินทะไชย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๑	กรรมการ
๑๔.นายอุดม สนธิสุข	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๒	กรรมการ
๑๕.นายประหยัด ศรีพุทธา	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๔	กรรมการ
๑๖.นายบัวพัน แก้วลือชัย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๔	กรรมการ
๑๗.น.ส.อัญรินทร์ พิมพ์อิทธิภัทร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	กรรมการและเลขานุการ
๑๘.นายอนุชิต หงษ์สุวรรณ์	พัฒนาชุมชน อบต.ศรีสุข	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาคผนวกที่ 3

รายชื่ออาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน

ตำบลศรีสุข อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

ที่	ชื่อ – สกุล	บ้านเลขที่ หมู่ที่	หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก	หมายเลขโทรศัพท์
๑	นายฉลอง สุขดี	๗๕ หมู่ที่ ๑	๓๔๐๐๖๐๐๑๖๔๕๓๖	๐๘๕-๖๐๗๒๑๒๔
๒	นายวิจิตร โม้เวียง	๑๖๘ หมู่ที่ ๒	๕๔๐๐๖๙๙๐๑๓๒๕๖	๐๘๗-๔๓๕๒๕๑๘
๓	นายคำแสง ผาดจันทร์	๑๐๑ หมู่ที่ ๓	๓๔๐๐๖๐๐๓๗๒๕๕๕	๐๘๗-๒๓๓๓๔๐๘
๔	*นายสุวรรณ์ พลพิมพ์	๒๑๙ หมู่ที่ ๔	๓๔๐๐๖๐๐๓๘๕๘๕๑	๐๘๒-๑๑๑๘๙๖๐
๕	นายวิทยา หลานวงค์	๑๘ หมู่ที่ ๕	๔๗๑๐๗๐๐๐๐๒๐๑๑	๐๘๐-๑๙๒๖๙๖๙
๖	นายประสงค์ เสโส	๑๙๒ หมู่ที่ ๖	๓๔๐๐๖๐๐๑๕๕๗๖๖	๐๘๖-๒๓๒๒๑๙๐
๗	นายสมหมาย ปัญญา	๑๕๖ หมู่ที่ ๗	๕๔๐๐๖๙๙๐๐๖๒๑๗	๐๘๔-๕๑๘๒๒๑๐
๘	นายแพง พลงาม	๗๘ หมู่ที่ ๘	๓๔๐๐๖๐๐๓๘๕๓๓๘	๐๘๙-๕๗๔๘๔๕๐
๙	นายถวัล โทมนต์	๑๒ หมู่ที่ ๙	๓๔๐๐๖๐๐๑๕๑๔๒๖	๐๘๐-๗๔๙๕๔๑๖
๑๐	นายบรรดิษฐ แสนราชไพบูลย์	๑ หมู่ที่ ๑๐	๓๔๐๐๖๐๐๑๘๑๐๔๐	๐๘๖-๐๐๓๗๓๒๐
๑๑	นายวิเดช น้อยเชียงคูณ	๙๕ หมู่ที่ ๑๑	๓๔๐๐๖๐๐๓๖๑๒๘๕	๐๘๕-๐๘๒๐๖๙๕
รวม.....๑๑.....คน				

<u>หมายเหตุ</u>

๑. เป็นบุคคลที่เข้าร่วมการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของสภาพแวดล้อมภายในชุมชนตำบลศรีสุข ร่วมกับผู้นำในชุมชน เพื่อนำมาซึ่งแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งจัดประชุมขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ ศูนย์ กศน.ตำบลศรีสุข ม.๔ บ้านซ่งหนองขาม ต.ศรีสุข อ.สีชมพู จ.ขอนแก่น

๒. * คือ ผู้แทนเกษตรกรระดับตำบล